

ماهنامه فرهنگی اجتماعی
سال شانزدهم / شهریور ۱۴۰۴ ۱۵۶

فرهنگ پاسداری

اقتدار ملی

ایران مقتدر؛ بر دوش دین و دانش، رو به فردا
وحدت؛ ستون پنهان قدرت ملی
اقتدار در مکتب انقلاب اسلامی
منظومه قدرت نرم انقلاب اسلامی

دفاع مقدس

فرهنگ ایثار و شهادت؛ گنجینه‌ای برای نسل‌های آینده
شهدا و جوانان امروز
رزمنده امروز در جبهه‌های جدید

ما پیروزیم

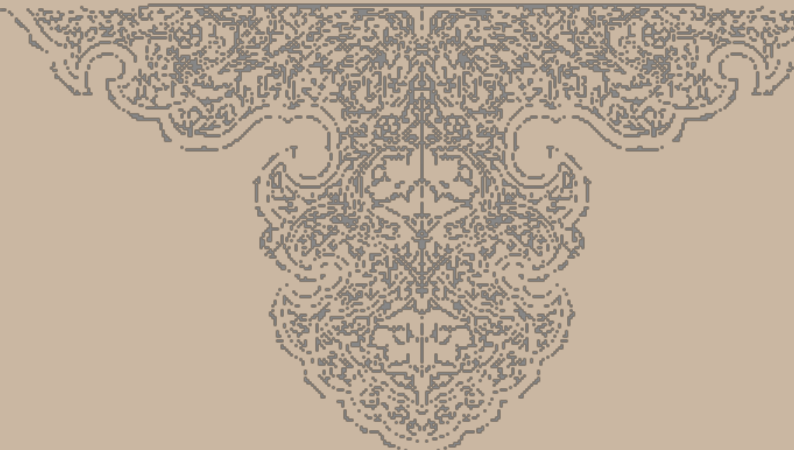

قال الإمام الحسن العسكري
ما ترك الحق غريباً إلا ذل ، ولا أخذ به ذليلاً إلا عز

هیچ عزتمندی حق را فرو نگذاشت، مگر این که به ذلت افتاد
و هیچ ذلیل و ناتوانی حق را نگرفت مگر این که عزیز و نیرومند شد

شهادت امام حسن عسکری علیه السلام تسلیت باد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرهنگ پاسداری

شهریور ماه ۱۴۰۴

فهرست مطالب

سرآغاز

- ۳ ایران مقتدر؛ بر دوش دین و دانش، رو به فردا
- ۴ وحدت؛ ستون پنهان قدرت ملی
- ۵ آغاز جنگ عراق؛ جرقه‌های بحران یا برنامه‌ای از پیش تعیین شده؟
- ۶ تأثیر جنگ تحمیلی بر تحولات منطقه‌ای
- ۷ تأثیرات اجتماعی و فرهنگی دفاع مقدس
- ۸ فرهنگ ایثار و شهادت؛ گنجینه‌ای برای نسل‌های آینده
- ۹ جنگ تحمیلی و پیامدهای اقتصادی آن
- ۱۰ نقش نیروهای مردمی در دفاع مقدس
- ۱۱ دستاوردهای علمی و فناوری در دوران دفاع مقدس
- ۱۲ الگوگیری از رزمندگان در مدیریت بحران‌های اجتماعی
- ۱۳ شهدا و جوانان امروز
- ۱۴ بازنمایی دفاع مقدس در سینما
- ۱۵ رزمنده امروز در جبهه‌های جدید
- ۱۶ روایت‌های وارونه
- ۱۷ دفاع مقدس در فضای مجازی
- ۱۸ نبرد در سایه وای فای
- ۱۹ مناسبت‌های شهریورماه
- ۲۰ اقتدار در مکتب انقلاب اسلامی
- ۲۱ منظومه قدرت نرم انقلاب اسلامی
- ۲۲ سازمان نظامی جمهوری اسلامی؛ ارتش، سپاه و هم‌افزایی ملی
- ۲۳ اقتدار موشکی ایران و بازدارندگی فعال
- ۲۴ قدرت پیهادی جمهوری اسلامی ایران
- ۲۵ سامانه‌های پدافندی و امنیت آسمان ایران
- ۲۶ جنگ الکترونیک و سایبری؛ میدان‌های خاموش اقتدار ایران
- ۲۷ صنایع دفاعی و شرکت‌های دانش‌بنیان
- ۲۸ بسیج مستضعفین
- ۲۹ نیروی دریایی و تسلط بر تنگه هرمز
- ۳۰ نیروی هوایی و نبرد در آسمان تحریم‌ها
- ۳۱ سپاه در برابر فتنه‌ها و اغتشاشات
- ۳۲ دیدگاه دشمنان؛ قدرت دفاعی ایران در نگاه غرب
- ۳۳ رسانه و جنگ روایت‌ها
- ۳۴ نبرد ترکیبی؛ الگوی دفاع چندلایه ایران
- ۳۵ نخبگان، علم و فناوری در خدمت اقتدار نظامی
- ۳۶ مصاحبه با سرهنگ پاسدار بازنشسته ایرج فرامرزی
- ۳۷ جهاد در نهج‌البلاغه

شناسنامه

ابوالحسن، موسوی، ناصر پاشایی، موسی نجفی، دکتر علی‌اصغر کیا، موسی عباس سلیمی، هادی حجازی، عباسی ولدی، محسن حیدری، محسن مؤمنی شریف، فاطمه خراسانی، علی سعیدی، محمد آبادی، علی مصلحی، مجید تهرانی، علی مظفری، محمد قاسمی، مهدی خوشحالی، حسین خراسانی، یوسف سلیمی، نرجس اسماعیلی، فاطمه کاظمی، علیرضا رجبی، دکتر حمید حاکم نیکو، فرید تولیده، حسن شریعتی، ایرج فرامرزی چاپ و لیتوگرافی: مرکز چاپ سپاه

نشانی: تهران ستاد فرماندهی کل سپاه، ساختمان شماره ۲، معاونت فرهنگی و تبلیغات

تلفن و درون‌تار سردبیر: ۳۳۲۲۲۲۰-۳۵۵۳۳۸۴۷

مرکز توزیع: ۳۵۲۳۳۸۷۸

صندوق پستی: ۱۷۳۸۵-۱۶۵

سامانه پیامکی: ۶۶۰۰۰۹۹۶۲

با تشکر از همکاری دفتر تأیید محتوای محصولات فرهنگی سپاه

شهریور ماه ۱۴۰۴

مدیر مسئول:

سرپرست دوم پاسدار حسین محبی

سرپرست:

فرید تولیده

دبیر تحریریه:

ایرج فرامرزی

نویسندگان و همکاران این شماره:

پیردگیزی از آثار رهبر معظم انقلاب اسلامی

نویسندگان و همکاران:

محمد سرشار، دکتر یحیی قانلی، دکتر وحید یامین‌پور، دکتر محمد خوش‌چهره، سید علیرضا آل داوود، دکتر سعیدرضا عاملی، دکتر محمدحسین صادقی، دکتر رضا طاهری، دکتر مهدی حاجی‌زاده، دکتر سید رضا قزوینی، دکتر محمد دانش‌طلب، مهندس فخری، دکتر احسان سلیمی، دکتر محمدرضا زارعی، دکتر مهدی محمدی، دکتر علیرضا شفیعی، محمد درویدیان، دکتر محمدرضا کشاورز، محمد موسوی، علی خلیلی، سید

سخن آغازین

اقتدار ملی؛ از سنگر دفاع مقدس هشت ساله تا دفاع مقدس دوازده روزه

خلاصه نمی‌شود. این اقتدار، تلفیقی از اراده ملت، اندیشه انقلابی، روحیه جهادی، و فناوری بومی است. آنچه دشمنان را ناتوان ساخته، زرادخانه نیست؛ بلکه روحی است که در دل این ملت زنده است؛ روح عاشورا، روح فکه و شلمچه.

از گذشته تا آینده؛ یک پیوستگی راهبردی

در این شماره، بخش دفاع مقدس با نگاهی روایت‌محور، به بازخوانی آن دوران پرشکوه پرداخته است. هدف ما پاسخی است به این پرسش اساسی: چگونه می‌توان آن سرمایه عظیم انسانی، فکری و ارزشی را در خدمت امروز و فردای ایران قرارداد؟ جنگ اخیر نشان داد که این سرمایه، همچنان زنده و کارآمد است.

در بخش دوم نیز، به بررسی ابعاد مختلف اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران پرداخته‌ایم: از دستاوردهای دفاعی و راهبردی گرفته تا عمق نفوذ منطقه‌ای و قدرت بازدارندگی. پیروزی در جنگ اخیر، مهر تأییدی بود بر این اقتدار. جایگاه مردم، نقش جوانان و پیوند استراتژیک میان انقلاب، دین و توسعه ملی، بیش از پیش نمایان شد.

اقتدار ملی؛ میراثی زنده و پویا

اگر می‌خواهیم در دنیای پر آشوب امروز، عزتمند و مستقل بمانیم، باید گذشته خود را بشناسیم و از آن بیاموزیم. باید سرمایه‌های دفاع مقدس را در قالب دانش، فرهنگ، مدیریت و تکنولوژی، به میدان امروز بیاوریم. دفاع مقدس پایان نیافته، تنها میدان آن تغییر کرده است. اقتدار ملی ایران، نه اتفاقی است و نه وارداتی. این اقتدار، ثمره خون شهیدان، اخلاص رزمندگان و پایداری مردمی است که تاریخ را با ایمان خود رقم زدند. اگر خواهان حفظ اقتدار ملی هستیم، باید ریشه‌های آن را درک کنیم، پاس‌بداریم و توسعه دهیم.

دفاع مقدس برای ملت ایران، تنها یادآور هشت سال جنگ نیست؛ بلکه نماد ایستادگی، همبستگی و ایمانی است که در سخت‌ترین آزمون‌ها، ملت را سربلند نگاه داشت. آن دوران، مدرسه‌ای بزرگ برای تربیت انسان‌هایی بود که امروز، پایه‌گذاران اقتدار ملی جمهوری اسلامی‌اند؛ اقتداری که در جنگ تحمیلی دوازده روزه اخیر اسرائیل و آمریکا علیه ایران، بار دیگر خود را به رخ جهان کشید.

جنگی کوتاه، اما سرنوشت‌ساز

در این نبرد ۱۲ روزه، دشمنان با تمام توان نظامی و اطلاعاتی خود، به خیال خام خود آمده بودند تا ستون‌های اقتدار ایران را فرو بریزند. اما آنچه رخ داد، چیزی جز شکست مفتضحانه آنان نبود. ایران نه تنها توانست حملات را دفع کند، بلکه با پاسخ‌های قاطع، معادلات منطقه‌ای را دگرگون ساخت. این پیروزی، نه حاصل یک تصمیم لحظه‌ای، بلکه نتیجه سال‌ها تجربه، ایمان، و اتکا به فرهنگ دفاع مقدس بود.

اقتدار امروز، ریشه در دیروز دارد

اقتدار امروز ایران، ریشه در همان سنگرهایی دارد که نوجوان بسیجی و پیرمرد جانباز، شانه‌به‌شانه ایستادند؛ در همان خاکریزهایی که ایمان بر تجهیزات فائق آمد و صدای تکبیر، غرش توپ را در هم شکست. در دوران دفاع مقدس، مفهومی نو از امنیت و دفاع شکل گرفت: امنیتی برخاسته از مردم، و دفاعی متکی بر ایمان. امروز، همان روحیه در سامانه‌های پدافندی، در عملیات‌های سایبری، و در دیپلماسی عزتمندانه ایران جاری است.

اقتدار ملی؛ فراتر از مرزها

پیروزی ایران در این جنگ تحمیلی اخیر، پیام روشنی برای جهان داشت: اقتدار ملی جمهوری اسلامی، تنها در تانک و موشک

ایران مقتدر؛ بر دوش دین و دانش، رو به فردا

تحلیلی بر بیانات رهبر انقلاب در بزرگداشت شهدای جنگ تحمیلی آمریکا و صهیونیسم علیه ایران

قدرتی فراتر از سلاح

وقتی از «قدرت» سخن می‌گوییم، ذهن بسیاری به سمت زرادخانه‌ها و تجهیزات نظامی می‌رود. اما در دنیای امروز، که نبردها دیگر صرفاً در میدان جنگ رخ نمی‌دهند و جنگ‌های شناختی و ترکیبی جایگزین درگیری‌های سنتی شده‌اند، قدرت واقعی در عمق ایمان، عقلانیت راهبردی و اعتماد به نفس ملی نهفته است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در مراسم بزرگداشت شهدای جنگ تحمیلی آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران، با نگاهی دقیق و آینده‌نگر، مدل ایرانی قدرت‌سازی را بازتعریف کردند. بیانات ایشان نه تنها تصویری روشن از مسیر طی شده ارائه می‌دهد، بلکه نقشه راهی برای آینده ایران اسلامی ترسیم می‌کند.

بازخوانی واقع‌بینانه گذشته؛ بدون اغراق یا عقب‌نشینی

رهبر انقلاب با بیانی ساده اما ژرف، مروری بر چهل و چند سال مقاومت و ایستادگی ملت ایران داشتند: جنگ تحمیلی هشت‌ساله، کودتاها، فتنه‌ها، فشارهای امنیتی و تحریم‌های گسترده، شکست طرح‌های دشمن در مواجهه مستقیم و غیرمستقیم این مرور تاریخی، نه از سر احساسات، بلکه بر پایه عقلانیت و تجربه است. پیام پنهان آن روشن است: جمهوری اسلامی نه تنها با تهدیدات آشناست، بلکه از دل همین تهدیدها، به نظامی فرصت‌ساز تبدیل شده است.

مردم؛ ستون اصلی قدرت ملی

در تقابل با مدل‌های غربی که قدرت را محصول ساختارهای حکومتی می‌دانند، رهبر انقلاب مردم را محور اقتدار ملی معرفی کردند. ایشان بر سه مؤلفه کلیدی تأکید داشتند: ایمان مردم، دانش جوانان، اتحاد اقشار مختلف

حضور مردم در صحنه‌های سخت، دلیل اصلی عقب‌نشینی دشمنان بوده است. این نگاه، مردم را از «تماشاگر امنیت» به «سازنده اقتدار» تبدیل می‌کند. جامعه‌ای که خود را مسئول قدرت ملی بداند، هیچ تهدیدی را جدی‌تر از «انفعال» نمی‌بیند.

دین و دانش؛ دو بال قدرت‌سازی ایرانی

یکی از مهم‌ترین فرازهای بیانات رهبر انقلاب، تأکید بر این جمله بود: بنای جمهوری اسلامی بر دو پایه دین و دانش است.

در این جمله، فلسفه قدرت ایران نهفته است: دین: موتور معنوی حرکت، دانش: ابزار عقلانی پیشرفت

تقابل دشمن با ایران، تقابل با فیزیک نیست؛ بلکه با یک مدل معرفتی و تمدنی است. غرب با غنی‌سازی اورانیوم نمی‌جنگد؛ بلکه با غنی‌سازی اندیشه‌ای که خوداتکا و خدااتکا باشد، مشکل دارد.

پیروزی در جنگ ۱۲ روزه؛ نشانه‌ای از اقتدار نوین

رهبر انقلاب، پیروزی ایران در جنگ ۱۲ روزه را نه یک رخداد عادی، بلکه نقطه‌ای مهم در زنجیره استحکام نظام دانستند. این نبرد، از جنس جنگ‌های کلاسیک نبود؛ بلکه ترکیبی از رسانه، اراده، و شناخت بود.

جمهوری اسلامی در این جنگ، اقتدار، عزم، و دست‌پُر خود را به نمایش گذاشت. همان‌طور که دشمن از ابزارهای نوین بهره می‌برد، ملت ایران نیز با ترکیب عقل، ایمان و اراده جمعی، توانست معادلات را برهم زند.

ما همه «عامل»یم، اگر بخواهیم

رهبر انقلاب در پایان بالحنی پرانرژی و امیدبخش فرمودند: به کوری دشمن، خواهیم توانست ایران را به اوج ترقی و افتخار برسانیم. این جمله، نه یک شعار، بلکه دعوتی صریح است: دین را درون خود احیا کنیم، دانش را به ابزار توسعه تبدیل کنیم، دشمن را در جبهه نرم شکست دهیم، با اتحاد، نقش خود را در ساختن ایران ایفا کنیم. اکنون زمان آن نیست که پرسیم «چه می‌شود؟»، بلکه باید پرسیم: ما چه می‌توانیم بکنیم؟

نویسنده: فرهنگیار، خانم حسینی

رهبر انقلاب، پیروزی ایران در جنگ ۱۲ روزه را نه یک رخداد عادی، بلکه نقطه‌ای مهم در زنجیره استحکام نظام دانستند. این نبرد، از جنس جنگ‌های کلاسیک نبود؛ بلکه ترکیبی از رسانه، اراده، و شناخت بود.

وحدت؛ ستون پنهان قدرت ملی

اشتراک، تولید گفتمان‌های هم‌افزا در چنین شرایطی، انسجام ملی نه تنها حفظ می‌شود، بلکه به‌طور مستمر تقویت می‌گردد.

وحدت در بحران؛ آزمون واقعی همبستگی

بحران‌ها، لحظه‌هایی هستند که وحدت را می‌آزمایند. در دوران جنگ تحمیلی، وحدت ملی توانست کشور را از فروپاشی نجات دهد. در بحران‌های اقتصادی و تحریم‌ها نیز، هر جا مردم و مسئولان در کنار هم ایستادند، مسیر عبور هموارتر شد.

وحدت در بحران یعنی: ترجیح منافع ملی بر منافع جناحی، تقویت روحیه جمعی در برابر فشارها، تبدیل تهدید به فرصت با هم‌فکری و هم‌کاری

وحدت، سرمایه‌ای بی‌جانشین

وحدت، نه یک شعار سیاسی، بلکه سرمایه‌ای تمدنی است. جامعه‌ای که وحدت را حفظ کند، می‌تواند با کمترین امکانات، بیشترین دستاوردها را داشته باشد. همان‌طور که رهبر انقلاب فرمودند: اگر وحدت ملی حفظ شود، هیچ قدرتی نمی‌تواند ملت ایران را شکست دهد.

پس امروز، بیش از آن‌که بپرسیم «چه کسی مقصر است؟»، باید بپرسیم: چه چیزی ما را به هم نزدیک‌تر می‌کند؟

در منطق انقلاب اسلامی، هر فرد مسئول حفظ وحدت است. از گفتار روزمره تا تصمیمات کلان، همه باید در جهت هم‌افزایی حرکت کنند. اگر دین، ما را به هم‌دلی دعوت می‌کند و دانش، ابزار فهم مشترک را فراهم می‌سازد، آن‌گاه وحدت، نه تنها ممکن، بلکه ضروری است.

وحدت، همان نیرویی است که ایران را مقتدر، مقاوم و رو به فردا نگه می‌دارد.

در منطق انقلاب اسلامی، هر فرد مسئول حفظ وحدت است. از گفتار روزمره تا تصمیمات کلان، همه باید در جهت هم‌افزایی حرکت کنند. اگر دین، ما را به هم‌دلی دعوت می‌کند و دانش، ابزار فهم مشترک را فراهم می‌سازد، آن‌گاه وحدت، نه تنها ممکن، بلکه ضروری است.

در روزگاری که قدرت‌های جهانی با ابزارهای پیچیده رسانه‌ای، اقتصادی و امنیتی به دنبال تضعیف ملت‌ها هستند، آنچه یک جامعه را از فروپاشی مصون می‌دارد، نه صرفاً سلاح یا ثروت، بلکه «وحدت» است. وحدت، آن نیروی نرم اما نافذی است که می‌تواند شکاف‌ها را ترمیم کند، اراده‌ها را هم‌راستا سازد و ملتی را به یک پیکره مقاوم و پیش‌رونده تبدیل کند. رهبر معظم انقلاب اسلامی بارها در بیانات خود، وحدت را به‌عنوان یکی از ارکان اقتدار ملی معرفی کرده‌اند.

وحدت؛ فراتر از هم‌صدایی، هم‌جهتی در هدف

وحدت در نگاه راهبردی، صرفاً به معنای هم‌صدایی نیست؛ بلکه هم‌جهتی در هدف، هم‌افزایی در عمل، و هم‌دلی در بحران‌هاست. جامعه‌ای که وحدت را درک کرده باشد، اختلاف‌نظر را تهدید نمی‌بیند، بلکه آن را فرصتی برای تکامل می‌داند.

در تجربه انقلاب اسلامی، وحدت میان اقشار مختلف - از روحانی و دانشجو تا کارگر و بسیجی - توانست رژیم پهلوی را سرنگون کند و نظامی مردمی را بنهاند. این وحدت، نه تحمیلی بود و نه شعاری؛ بلکه برخاسته از ایمان مشترک و آرمان واحد بود.

وحدت مردمی؛ سنگ‌بنای اقتدار ملی

رهبر انقلاب بارها تأکید کرده‌اند که مردم، صاحبان اصلی کشورند. اما این مالکیت زمانی به قدرت تبدیل می‌شود که مردم در کنار هم بایستند، نه در برابر هم. وحدت مردمی، یعنی: همدلی در برابر تهدیدات خارجی، هم‌افزایی در حل مسائل داخلی، پرهیز از دو قطبی‌سازی‌های مصنوعی

در چنین فضایی، دشمن نمی‌تواند از شکاف‌های اجتماعی بهره‌برداری کند. وحدت، دیوار بلندی می‌سازد که نفوذ رادشوار و تفرقه‌رایی‌ثمر می‌کند.

وحدت نخبگان؛ پیش‌ران انسجام فکری و فرهنگی

نخبگان فکری، علمی، و فرهنگی نقش ویژه‌ای در شکل‌دهی به افکار عمومی دارند. اگر این نخبگان، با وجود تفاوت‌های فکری، در اصول بنیادین چون استقلال، عدالت، و پیشرفت ملی هم‌نظر باشند، جامعه دچار سردرگمی نمی‌شود.

وحدت نخبگان، یعنی: پرهیز از تخریب متقابل، تمرکز بر نقاط

آغاز جنگ عراق؛ جرقه‌های بحران یا برنامه‌ای از پیش تعیین شده؟

تجاوز نظامی؛ آغاز دفاعی مقدس

حمله سراسری ارتش بعث عراق در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ به خاک ایران، با بمباران هم‌زمان چندین فرودگاه، شهر و پایگاه نظامی کشور، بدون اعلان رسمی جنگ آغاز شد.

ادعای تهدید نظامی ایران

یکی از محورهای تبلیغاتی صدام و هم‌پیمانان عرب او، **القای تهدید نظامی جمهوری اسلامی ایران برای کشورهای منطقه بود**. اما واقعیت این بود که ایران، به‌ویژه در سال‌های اولیه انقلاب، درگیر تثبیت داخلی، مبارزه با تجزیه‌طلبی، ترورهای گروه‌های منافق و سامان‌دهی ارتش و سپاه بود. نه توان، نه نیت و نه استراتژی تجاوز به همسایگان در جمهوری اسلامی دیده نمی‌شد.

پروفسور شاهین فاطمی، تحلیل‌گر مسائل خاورمیانه، در مقاله‌ای می‌نویسد: در سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹، تمرکز جمهوری اسلامی بر حفظ موجودیت داخلی بود و هیچ شواهدی از آمادگی برای یک جنگ خارجی وجود ندارد.

طراحی صدام برای اشغال مناطق جنوبی ایران و رهبری جهان عرب

صدام حسین در پی آن بود که با سوءاستفاده از خلأ قدرت در ایران پس از انقلاب، رهبری جهان عرب را به‌دست گیرد. وی خود را وارث عبدالناصر معرفی می‌کرد و می‌کوشید تا با حمله به ایران، اقتدارش را بر خلیج فارس تثبیت کند. **مایکل آیزنشتات**، تحلیل‌گر نظامی آمریکایی، می‌نویسد: حمله عراق به ایران بیش از آنکه واکنشی باشد، ناشی از بلندپروازی صدام برای تسلط منطقه‌ای بود.

ادعاهای بی‌پایه؛ دخالت ایران یا دفاع ایدئولوژیک؟

صدام مدعی بود ایران به مناطقی از عراق حمله کرده و در امور داخلی عراق دخالت می‌کند، از شیعیان معارض حمایت می‌کند و می‌خواهد انقلابش را به عراق صادر کند. اما واقعیت آن بود که:

- **شیعیان عراق از دهه‌ها پیش تحت ظلم بعی‌ها بودند و استقلال حرکتی داشتند؛ حمایت معنوی ایران تنها پس از انقلاب به‌صورت کلامی بود.**
- **در اسناد منتشرشده سازمان ملل و مکاتبات دیپلماتیک، هیچ مدرک مشخصی از حمله یا تجاوز ایران به عراق پیش از جنگ ثبت نشده است.**

- **حملات مرزی عراق به ایران در سال ۵۸ و اوایل ۵۹، مستند است؛ از جمله حمله به قصر شیرین،**

نفت‌شهر، سومار و ده‌ها نقطه مرزی. (منصوری، ریشه‌های تجاوز)

حمایت منطقه‌ای از تهاجم عراق

صدام در تصمیم به آغاز جنگ، تنها نبود. رژیم‌های عربی محافظه‌کار که از نفوذ اندیشه‌های انقلابی ایران بیم داشتند، از صدام حمایت مالی، رسانه‌ای و دیپلماتیک کردند. کویت، عربستان، امارات و اردن، میلیارد‌ها دلار به عراق کمک کردند تا از سقوط جمهوری اسلامی جلوگیری کنند.

عبدالباری عطوان، روزنامه‌نگار برجسته فلسطینی، در تحلیل خود اشاره می‌کند: جنگ ایران و عراق جنگی برای امنیت خلیج فارس نبود؛ جنگی برای خفه کردن صدای یک انقلاب مردمی بود که رژیم‌های فاسد را تهدید می‌کرد.

منابع و مآخذ:

۱. منصوری، جواد. ریشه‌های تجاوز، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱.
۲. فاطمی، شاهین. موازنه قوا در خلیج فارس، فصلنامه سیاست خارجی، ۱۳۸۲.
۳. عطوان، عبدالباری. صدای انقلاب، لندن: مطبوعات الشرق، ۱۹۹۲.

عبدالباری عطوان، روزنامه‌نگار برجسته فلسطینی، در تحلیل خود اشاره می‌کند: جنگ ایران و عراق جنگی برای امنیت خلیج فارس نبود؛ جنگی برای خفه کردن صدای یک انقلاب مردمی بود که رژیم‌های فاسد را تهدید می‌کرد.

قدرت منطقه‌ای خود توانست روابط جدیدی با برخی از کشورهای عربی برقرار کند. به‌ویژه در دهه‌های بعد، ایران نقش بسیار مهمی در روند تحولات عراق، یمن، و بحرین ایفا کرد.

تأثیر جنگ تحمیلی بر بحران‌های بعد از جنگ

پس از پایان جنگ، ایران به طور مستقیم در بسیاری از بحران‌های منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه در بحران سوریه، یمن و عراق نقش آفرینی کرد و در هر یک از این بحران‌ها، به‌ویژه با حمایت از گروه‌های مقاومت، توانست نقشی مؤثر در تحولات سیاسی و نظامی این کشورها ایفا کند.

حمایت از **نیروهای حوثی** در یمن و حمایت از دولت قانونی عراق در برابر داعش، نمونه‌هایی از حضور مستمر ایران در بحران‌های منطقه‌ای است. منابع و مآخذ:

۱. موسوی، محمد. تحولات سیاسی پس از جنگ تحمیلی.
۲. خلیلی، علی. جنگ ایران و عراق و تأثیر آن بر روابط خاورمیانه.
۳. سلیمی، یوسف. جبهه مقاومت و نقش ایران در تحولات منطقه‌ای.

حزب‌الله لبنان که ابتدا در دوران جنگ تحمیلی به‌عنوان یک گروه مقاومت در کنار ایران قرار گرفت، پس از پایان جنگ به یکی از قدرت‌های اصلی منطقه‌ای تبدیل شد و در برابر اسرائیل موفقیت‌های چشمگیری کسب کند.

تأثیر جنگ تحمیلی بر تحولات منطقه‌ای

جنگ تحمیلی؛ نقطه عطفی در تحولات خاورمیانه

جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، برای کل منطقه خاورمیانه و حتی جهان، یک نقطه عطف به شمار می‌رود. این جنگ به‌ویژه در زمینه‌های سیاسی، نظامی و اجتماعی، اثرات عمیق و گسترده‌ای به‌جا گذاشت.

این جنگ برای ایران فرصتی شد تا نه تنها مقاومت در برابر تجاوز خارجی را به نمایش بگذارد، بلکه قدرت‌نمایی در برابر نظام‌های سلطه‌گر را نیز به جهانیان اثبات کند. در واقع، جنگ تحمیلی تبدیل به جبهه‌ای برای نشان دادن قدرت ایران در برابر دشمنان و به چالش کشیدن نظام‌های استکباری جهانی شد.

تغییر در معادلات سیاسی خاورمیانه

یکی از پیامدهای اصلی جنگ ایران و عراق، تغییر در معادلات سیاسی خاورمیانه بود. عراق با حمایت‌های گسترده‌ای کشورهای غربی و عربی به‌ویژه عربستان سعودی و کویت، می‌خواست تا جمهوری اسلامی ایران را که در پی انقلاب اسلامی به نظامی مستقل و ضد غربی تبدیل شده بود، سرکوب کند. اما ایران با تمام توان در برابر این تهدید مقاومت کرد و معادلات منطقه‌ای را تغییر داد.

ظهور جبهه مقاومت؛ از لبنان تا فلسطین

یکی از تأثیرات برجسته جنگ تحمیلی ایران و عراق، شکل‌گیری جبهه مقاومت اسلامی در منطقه بود. ایران با حمایت‌های معنوی و نظامی خود، گروه‌های مقاومت شیعه در لبنان، فلسطین و عراق را تقویت کرد و زمینه‌های شکل‌گیری گروه‌هایی چون حزب‌الله لبنان، حماس و جهاد اسلامی فراهم شد.

حزب‌الله لبنان که ابتدا در دوران جنگ تحمیلی به‌عنوان یک گروه مقاومت در کنار ایران قرار گرفت، پس از پایان جنگ به یکی از قدرت‌های اصلی منطقه‌ای تبدیل شد و در برابر اسرائیل موفقیت‌های چشمگیری کسب کند.

جنگ تحمیلی و تأثیر آن بر روابط ایران و کشورهای عربی

در ابتدا جنگ، به دلیل حمایت‌های بی‌چون و چرای کشورهای عربی از رژیم بعثی صدام حسین، روابط ایران با بسیاری از کشورهای عربی تحت فشار قرار گیرد. تنها سوریه و لیبی بودند که با ایران همکاری می‌کردند. سوریه و ایران به‌عنوان دو بازیگر اصلی منطقه‌ای با تأکید بر مقاومت در برابر سلطه‌گری و تشکیل جبهه مقاومت همکاری‌های خود را گسترش دادند.

اما پس از پایان جنگ تحمیلی، ایران با استفاده از

تأثیرات اجتماعی و فرهنگی دفاع مقدس

تقویت هویت ملی

دفاع مقدس به عنوان یک جنگ تحمیلی خارجی، به طور غیرمستقیم باعث تقویت هویت ملی ایران شد. زمانی که دشمنان به سرزمین ایران حمله کردند، مردم ایران نه فقط برای دفاع از مرزهای کشور، بلکه برای حفظ هویت و فرهنگ ایرانی به جبهه‌ها شتافتند. این مبارزه، بیش از آنکه تنها به عنوان جنگی نظامی دیده شود، یک مبارزه فرهنگی و هویتی بود که با گذشت زمان تبدیل به عامل پیوند و همبستگی ملی شد.

هویت ملی ایران، با مشارکت در دفاع مقدس و همراه با ارزش‌های دینی، به طرز عمیقی پیوند خورد و امروزه این هویت، به عنوان سرمایه‌ای گران‌بها در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور شناخته می‌شود.

آموزش نسل‌ها در جبهه‌ها

در جبهه‌های جنگ، جوانان ایران نه تنها در میدان نبرد، بلکه در عرصه‌های انسانی و اجتماعی نیز درس‌های بزرگی آموختند. تجربیات جنگ را به عنوان دفتری از زندگی درونی‌شان به کار می‌گیرند. در واقع، دفاع مقدس به نوعی **دانشگاه واقعی انسان‌سازی** بود که در آن، مفاهیم عمیق انسانی، مذهبی و فرهنگی از طریق تجربه‌های مستقیم به نسل‌های جوان منتقل شد. در این مدرسه بزرگ، اخلاقیات، فداکاری و روحیه همکاری بیشتر از هر مبحث نظری دیگری مورد توجه قرار گرفت.

منابع:

۱. قاسمی، محمد. ارزش‌های دفاع مقدس و تأثیر آن‌ها در جامعه امروز ایران.
۲. خراسانی، حسین. دفاع مقدس؛ فرهنگ و هویت ملی.
۳. مظفری، علی. مقاومت و پیشرفت: ارزیابی تأثیرات دفاع مقدس بر جامعه مدرن ایران.

یکی از اثرات بلند مدت جنگ تحمیلی، تأثیر آن بر ساختار صنعتی ایران بود. بسیاری از کارخانه‌ها و صنایع کشور که در نتیجه جنگ آسیب دیده بودند، دوباره بازسازی شدند. در این فرایند، صنعت دفاعی ایران به یکی از ستون‌های مهم اقتصاد کشور تبدیل شد.

تأثیر دفاع مقدس بر ساخت هویت ملی

دفاع مقدس نه تنها به عنوان یک جنگ، بلکه به عنوان یک تجربه اجتماعی و فرهنگی برای ایران شناخته می‌شود که نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی به هویت ملی و ارزش‌های اجتماعی ایفا کرد. این جنگ نه تنها عرصه‌ای برای دفاع از تمامیت ارضی ایران بود، بلکه به محلی برای آزمایش و تأسیس ارزش‌های انسانی و اسلامی تبدیل شد.

مقاومت و خودباوری؛ پایه‌های جامعه مدرن

یکی از مهم‌ترین ارزش‌هایی که از دوران دفاع مقدس به عنوان میراثی پایدار در جامعه ایران باقی مانده، مفهوم مقاومت است. در جنگ تحمیلی، ملت ایران با دست‌خالی اما با ایمانی راسخ و خودباوری، توانست در برابر یکی از بزرگ‌ترین قدرت‌های جهانی مقاومت کند.

این مقاومت نه تنها به پیروزی در جنگ ختم شد، بلکه باعث شکل‌گیری شخصیت مستقل ایران در عرصه بین‌المللی شد.

فداکاری و ایثار؛ بازتابی در اجتماع

فداکاری و ایثار دو ارزش محوری دفاع مقدس هستند که در امروز ایران هنوز هم به عنوان پایه‌های همبستگی اجتماعی شناخته می‌شوند. در دوران جنگ، رزمندگان و مردم ایران نشان دادند که می‌توانند برای هدف‌های بزرگ‌تر منافع شخصی خود را فدای ملت و کشور کنند.

این روحیه ایثارگری امروز در بسیاری از جنبه‌های اجتماعی، از جمله در زمینه‌های کمک‌های اجتماعی، پزشکی و بحران‌ها دیده می‌شود.

وحدت ملی؛ پیوند دهنده ملت

یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای دفاع مقدس در ایران، ایجاد و تقویت وحدت ملی بود. در دوران جنگ تحمیلی، همه اقشار مختلف جامعه از شهر و روستا، جوان و پیر، زن و مرد، در کنار یکدیگر قرار گرفتند و برای یک هدف واحد، یعنی دفاع از کشور، مبارزه کردند. این وحدت نه تنها در طول جنگ، بلکه پس از آن نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین اصول در ساخت جامعه ایران ادامه یافت.

امروزه، وحدت ملی یکی از بزرگ‌ترین ارکان پیشرفت و توسعه در ایران است.

فرهنگ ایثار و شهادت؛ گنجینه‌ای برای نسل‌های آینده

فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه اسلامی ایران مفهومی ژرف و عمیق دارد که به معنای فداکاری و جان‌فشانی در راه هدف‌های عالی انسانی و الهی است. این فرهنگ در طول تاریخ اسلام، به‌ویژه در زمان پیامبر اسلام (ص) و ائمه معصومین (ع)، به‌طور مداوم در قالب‌های مختلفی تجلی‌یافته است. در دوران دفاع مقدس، این فرهنگ در سطحی گسترده‌تر به یکی از ارکان اصلی مقاومت در برابر دشمنان تبدیل شد.

ایثار به معنای فداکردن منافع شخصی برای آرمان‌های بزرگ است و شهادت نیز در اصطلاح اسلامی به معنای از دست دادن جان در راه خداوند و اهداف الهی است.

شهادت؛ مفهومی جهانی و بی‌زمان:

شهادت در فرهنگ اسلامی، تنها به یک‌زمان یا مکان خاص محدود نمی‌شود؛ بلکه مفهوم آن جهانی و بی‌زمان است. در دوران جنگ تحمیلی ایران و عراق، شهادت برای ایرانیان نه‌تنها یک عمل دینی و اعتقادی، بلکه یک آرمان ملی بود. رزمندگان ایرانی با نگاه به آیات قرآن و روایات اهل‌بیت (ع)، شهادت را بزرگ‌ترین افتخار دانسته و در راه دفاع از ایران اسلامی جان خود را فدای این آرمان کردند.

شهادت نه‌تنها برای ایران بلکه برای سایر ملل مسلمان و آزادی‌خواه نیز یک مفهوم جهانی به شمار می‌رود. مقاومت ایران در برابر دشمنان، الهام‌بخش سایر کشورها و ملت‌ها به‌ویژه در جنبش‌های آزادی‌بخش و مقاومت‌های اسلامی به‌ویژه در لبنان، فلسطین، سوریه و یمن شد.

نقش خانواده‌ها در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت:

یکی از عوامل مؤثر در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، نقش بی‌بدیل خانواده‌ها در دوران جنگ تحمیلی بود. بسیاری از خانواده‌های ایرانی با اعزام فرزندان خود به جبهه‌های جنگ، درس ایثار و فداکاری را در عمل به جامعه نشان دادند.

این خانواده‌ها نه‌تنها با تربیت نسل‌هایی شجاع و مقاوم، بلکه با حمایت معنوی از جبهه‌ها، توانستند در مقابله با دشواری‌ها و مصیبت‌ها، پایدار بمانند. بسیاری از مادران شهیدان با فدای جان فرزندان خود، نقش مهمی در تقویت روحیه جبهه‌ها ایفا کردند.

ایثار و شهادت در آثار فرهنگی و هنری:

از نخستین روزهای جنگ تحمیلی، نویسندگان، هنرمندان و فیلمسازان ایرانی آثار زیادی در قالب‌های مختلفی چون شعر، داستان، فیلم و موسیقی تولید کردند که همه این آثار بر اساس مفاهیم ایثار و شهادت ساخته شده بودند.

موسیقی‌هایی همچون سرودهای جنگ و شعرهایی از شاعران معروف مانند حمید سبزواری و محمدعلی بهمنی، بیانگر پیام‌های ایثار و شهادت در جنگ تحمیلی بودند. همچنین، آثار سینمایی مانند فیلم‌های دفاع مقدس که بسیاری از آن‌ها با موضوعیت شهادت ساخته شده‌اند، توانسته‌اند احساسات و ارادت ملت ایران به فرهنگ ایثار را به نسل‌های بعدی منتقل کنند.

تأثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر نسل‌های آینده:

فرهنگ ایثار و شهادت امروزه به‌عنوان یک گنجینه معنوی برای نسل‌های آینده شناخته می‌شود. این فرهنگ به نسل‌های جدید یادآوری می‌کند که مقاومت و فداکاری برای اهداف بزرگ می‌تواند باعث رسیدن به پیروزی‌های عظیم گردد.

منابع:

۱. سلیمی، عباس. فرهنگ ایثار و شهادت در دوران دفاع مقدس.
۲. خراسانی، فاطمه. شهادت و ایثار در ادبیات دفاع مقدس.

شهادت در فرهنگ اسلامی، تنها به یک‌زمان یا مکان خاص محدود نمی‌شود؛ بلکه مفهوم آن جهانی و بی‌زمان است. در دوران جنگ تحمیلی ایران و عراق، شهادت برای ایرانیان نه‌تنها یک عمل دینی و اعتقادی، بلکه یک آرمان ملی بود.

جنگ تحمیلی و پیامدهای اقتصادی آن

بود. بسیاری از کارخانه‌ها و صنایع کشور که در نتیجه جنگ آسیب دیده بودند، دوباره بازسازی شدند. در این فرایند، صنعت دفاعی ایران به یکی از ستون‌های مهم اقتصاد کشور تبدیل شد. ایران توانست باتکیه بر دانش بومی، بسیاری از تجهیزات نظامی مورد نیاز خود را تولید کند و در این مسیر، صنعت دفاعی کشور رشد چشمگیری داشت.

پیامدهای پس از جنگ؛ بازسازی و اصلاحات اقتصادی:

پس از جنگ، کشور با مشکلات فراوان اقتصادی مواجه بود. ایران در این دوران به بازسازی زیرساخت‌ها، جبران خسارات وارد شده به صنایع به‌ویژه بر بازسازی شبکه‌های حمل و نقل، پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها و سیستم‌های آب و برق تمرکز کرد. با این حال، اثرات اقتصادی جنگ همچنان در بخش‌های مختلف اقتصادی، از جمله تورم بالا، کاهش ارزش پول ملی و مشکلات در واردات کالاهای اساسی محسوس بود. در همین دوره، برنامه‌های اقتصادی جدیدی برای توسعه صادرات غیرنفتی، افزایش بهره‌وری در بخش‌های مختلف اقتصادی، و ایجاد صنایع جدید به اجرا درآمد. این تغییرات، هم‌زمان با تقویت فرهنگ خودکفایی و توجه به ظرفیت‌های داخلی، به تدریج توانست تا حدود زیادی مشکلات اقتصادی ایران را کاهش دهد.

منابع:

۱. تهرانی، مجید. تحلیل اقتصادی جنگ ایران و عراق.

۲. مصلحی، علی. توسعه صنعتی در دوران جنگ

با شروع جنگ تحمیلی در سال ۱۳۵۹، اقتصاد ایران به شدت تحت تأثیر قرار گرفت. از جمله صنعت نفت، تجارت، تولید داخلی و زیرساخت‌های کشور آسیب‌های فراوانی دید. از همان آغاز جنگ، نفت ایران که یکی از منابع اصلی درآمد کشور بود، هدف حملات هوایی و موشکی عراق قرار گرفت.

بحران‌های اقتصادی در دوران جنگ:

افزایش هزینه‌های جنگ، کاهش صادرات نفت، وضعیت ناپایدار ارز و تورم، مشکلاتی بود که در دوران جنگ گریبان‌گیر ایران شد. در این شرایط، مردم ایران با مشکلات فراوان اقتصادی دست‌وپنجه نرم می‌کردند.

تورم بالا، کمبود کالاهای اساسی، محدودیت‌های شدید تجاری و آسیب به زیرساخت‌های کشور از جمله مشکلات اقتصادی بود که در آن دوران به وجود آمد. این مسائل باعث شد که بسیاری از صنایع داخلی با مشکلات اساسی مواجه شوند و در برخی موارد به تعطیلی کشیده شوند. با این حال، مردم ایران در این شرایط سخت همچنان پای انقلاب ایستادند و بسیاری از مشکلات اقتصادی را با همبستگی اجتماعی، خودکفایی و حمایت از تولیدات داخلی حل کردند.

خودکفایی اقتصادی؛ گامی بزرگ در مسیر مقاومت:

با گذشت زمان و گسترش جنگ، تحریم‌ها نیز به یکی از ویژگی‌های اصلی دوران جنگ تحمیلی تبدیل شد. کشورهای غربی و به‌ویژه ایالات متحده، با اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه ایران، تلاش داشتند تا جمهوری اسلامی ایران را در زمینه تأمین نیازهای اساسی از جمله غذا، دارو، و تجهیزات نظامی به تنگنا بکشند. در مقابل، ایران با اتکا به ظرفیت‌های داخلی و با استفاده از امکانات بومی، توانست تا حد زیادی از وابستگی به واردات کاسته و به سمت خودکفایی گام بردارد.

تأثیر جنگ بر ساختار صنعتی ایران:

یکی از اثرات بلندمدت جنگ تحمیلی، تأثیر آن بر ساختار صنعتی ایران

یکی از اثرات بلندمدت جنگ تحمیلی، تأثیر آن بر ساختار صنعتی ایران بود. بسیاری از کارخانه‌ها و صنایع کشور که در نتیجه جنگ آسیب دیده بودند، دوباره بازسازی شدند. در این فرایند، صنعت دفاعی ایران به یکی از ستون‌های مهم اقتصاد کشور تبدیل شد.

نقش نیروهای مردمی در دفاع مقدس

نظامی نداشتند، اما با انگیزه و عزم راسخ خود توانستند در کنار دیگر نیروهای مسلح، نقش مهمی ایفا کنند.

منابع و مأخذ:

۱. زرین کوب، عبدالحسین. ایران در جنگ ایران و عراق.
۲. سید ابوالحسن، موسوی. روحانیت و نقش آن در دفاع مقدس.

یکی از اصلی‌ترین ارکان نیروهای مردمی، بسیج مستضعفین بود که به فرمان امام خمینی (ره) در آذرماه ۱۳۵۸ تأسیس شد. بسیج توانست جمعیتی گسترده از جوانان، دانش‌آموزان، کارگران و حتی زنان را جذب کند.

دفاع مقدس حماسه‌ای بود که در آن ملت ایران با تمام توان خود برای حفظ استقلال، تمامیت ارضی و آرمان‌های انقلاب اسلامی وارد میدان شدند. این حضور مردمی بود که تحولی عظیم در ساختار دفاعی کشور ایجاد کرد و باعث شد تا جنگ به طور مؤثر و با حداقل وابستگی به خارج از کشور مدیریت شود.

تشکیل بسیج و نقش آن در جنگ

یکی از اصلی‌ترین ارکان نیروهای مردمی، بسیج مستضعفین بود که به فرمان امام خمینی (ره) در آذرماه ۱۳۵۸ تأسیس شد. بسیج توانست جمعیتی گسترده از جوانان، دانش‌آموزان، کارگران و حتی زنان را جذب کند.

این نیروهای مردمی، با وجود کمبود تجربه نظامی، با روحیه‌ای مثال‌زدنی وارد میدان شدند و در بسیاری از عملیات‌ها در کنار نیروهای حرفه‌ای ارتش و سپاه، در دفاع از سرزمین اسلامی ایران نقش‌آفرینی کردند. عملیات‌های بزرگ مانند کربلای ۴ و ۵ فتح‌المبین و بیت‌المقدس نمونه‌هایی از درخشش نیروهای بسیجی است که در آن‌ها، همکاری مردم و نیروهای مسلح، موجب پیروزی‌های بزرگ شد.

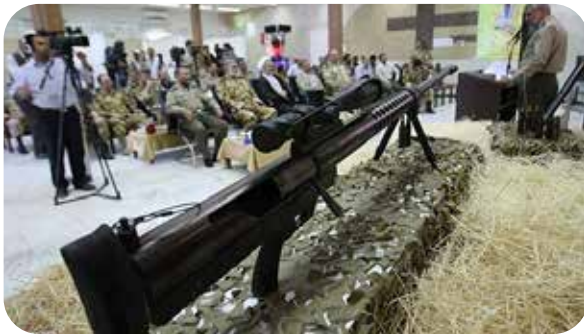
نیروی مردمی در پشت جبهه‌ها

در کنار رزمندگان در میدان جنگ، مردم در تمامی شهرها و روستاها با انواع فعالیت‌های پشتیبانی، به کمک جبهه‌ها شتافتند. از جمله فعالیت‌های اصلی مردم در پشت جبهه‌ها می‌توان به جمع‌آوری کمک‌های مالی، مواد غذایی و دارویی، مراقبت از خانواده‌های رزمندگان و حتی آموزش و کمک‌های فنی اشاره کرد.

زنان در قالب گروه‌های امدادی و پزشکی به خط مقدم می‌رفتند و در سخت‌ترین شرایط، به رزمندگان و مجروحان کمک می‌کردند و در پرستاری و مراقبت از مجروحان، نقش کلیدی داشتند.

پشتیبانی مردمی در حقیقت، جبهه جنگ را از لحاظ منابع انسانی و مادی تقویت می‌کرد و اگرچه این نیروها آموزش‌های حرفه‌ای

دستاوردهای علمی و فناوری در دوران دفاع مقدس

دوران جنگ تحمیلی به نوعی یک جنگ علمی و فناوریانه نیز محسوب می‌شد. با توجه به تحریم‌های شدید اقتصادی و نظامی که دشمن علیه ایران تحمیل کرده بود، جمهوری اسلامی ایران در این دوران مجبور شد که از توان علمی و فنی داخلی برای برطرف کردن نیازهای جنگی استفاده کند. این نیازها باعث شد تا علم و فناوری در عرصه‌های مختلف از جمله سلاح‌ها، تجهیزات نظامی و فناوری اطلاعات به یک محور اصلی در روند جنگ تبدیل شود.

خودکفایی در تولید سلاح‌های پیشرفته

یکی از مهم‌ترین عرصه‌های علمی در دوران دفاع مقدس، توسعه و تولید سلاح‌های پیشرفته بود. پس از آغاز جنگ و بروز تحریم‌های نظامی توسط کشورهای غربی، ایران با محدودیت شدید در خرید تجهیزات نظامی مواجه شد. در این شرایط، مهندسان و متخصصان ایرانی به سرعت دست به کار شدند تا نیازهای جنگی کشور را با استفاده از امکانات محدود داخلی تأمین کنند.

پیشرفت در صنایع هوایی و هواپیماهای جنگی

در زمینه صنایع هوایی، ایران در دوران جنگ تحمیلی با استفاده از مهارت‌های داخلی خود توانست بسیاری از مشکلات موجود در تعمیر و نگهداری هواپیماهای جنگی را برطرف کند. نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با کمک متخصصان خود توانست هواپیماهای فانتوم را که در ابتدا دچار مشکلات زیادی بودند، به وضعیت عملیاتی بازگرداند.

علاوه بر تعمیرات، ایران با استفاده از دانش بومی خود موفق به توسعه و ساخت تجهیزات نظامی مهم کرد و برای حمله به اهداف نظامی دشمن مورد استفاده قرار داد. این تحول در عرصه هوا تجهیزات نظامی به ایران اجازه داد تا به یک قدرت نظامی بومی تبدیل شود که می‌تواند در برابر تهدیدات خارجی ایستادگی کند.

تحقیق و توسعه در فناوری اطلاعات و ارتباطات

ایران توانست با بهره‌گیری از متخصصان داخلی، به توسعه سامانه‌های ارتباطی پردازد که در نبردهای اطلاعاتی و کنترل عملیات‌ها تأثیر بسزایی داشت. ایجاد شبکه‌های ارتباطی و رادیویی که به نیروهای نظامی و نیروهای مردمی این امکان را می‌داد تا در شرایط جنگی و در حالی که ارتباطات جهانی قطع بود، با یکدیگر در ارتباط باشند، از جمله دستاوردهای بزرگ علمی در این عرصه بود.

تأثیر جنگ بر روی توسعه دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی

جنگ تحمیلی همچنین موجب شد که مراکز علمی و دانشگاهی ایران به طور جدی وارد عرصه تولید دانش و فناوری‌های دفاعی شوند. بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی ایران در این دوران به‌ویژه در زمینه مهندسی، فیزیک، شیمی و الکترونیک در تلاش بودند تا با استفاده از ظرفیت‌های داخلی، فناوری‌های جدید و مورد نیاز در جبهه‌ها را تولید کنند.

منابع: مآخذ:

۱. پاشایی، ناصر. توسعه صنایع دفاعی ایران در دوران جنگ.
۲. حیدری، محسن. فناوری‌های نوین در جنگ ایران و عراق.

پس از آغاز جنگ و بروز تحریم‌های نظامی توسط کشورهای غربی، ایران با محدودیت شدید در خرید تجهیزات نظامی مواجه شد. در این شرایط، مهندسان و متخصصان ایرانی به سرعت دست به کار شدند تا نیازهای جنگی کشور را با استفاده از امکانات محدود داخلی تأمین کنند

الگوگیری از رزمندگان در مدیریت بحران‌های اجتماعی

کم‌اعتقادی به مردم و اتکای بیش از حد به ساختارهای بروکراتیک مواجهه است. در مقابل، مدیریت جهادی رزمندگان دفاع مقدس مبتنی بر حضور میدانی، انعطاف‌پذیری، کار تیمی، و اعتماد به ظرفیت‌های مردمی بود. این مدل نه تنها در دوران جنگ، بلکه در ساخت جاده، برق‌رسانی، و محرومیت‌زدایی پس از جنگ نیز اثربخش بود.

مدیریت جهادی راه نجات کشور:

همان‌گونه که رهبر معظم انقلاب در بیانات متعدد تأکید کرده‌اند، راه نجات کشور در گروی بازگشت به مدیریت جهادی است؛ مدلی که در آن کار برای رضای خدا، سرعت در عمل، و بهره‌گیری از مردم اصل است، نه صرفاً دستورالعمل‌های اداری.

در نهایت، الگوبرداری از رزمندگان دفاع مقدس برای مدیریت بحران‌های امروز، به معنای احیای همان ایمان، ابتکار و ایثار در بستر چالش‌های معاصر است. اگر این الگو در سطوح مدیریتی نیز پیاده شود، می‌توان امید داشت که کشور نه تنها از بحران‌ها عبور کند، بلکه آن‌ها را به فرصت‌های رشد و همبستگی اجتماعی تبدیل کند.

منابع و مآخذ:

- محمد درودیان، راهبردهای جنگ ایران و عراق، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس
- حسن رحیم‌پور ازغدی، سخنرانی مدیریت جهادی؛ نسخه‌ی برون‌رفت از بحران

روحیه جهادی، ایثار، و اعتماد به نفس ملی:

دوران دفاع مقدس، مدرسه‌ای بود که در آن انسان‌هایی با انگیزه‌های الهی، با دست‌خالی اما اراده‌ای آهنین، در برابر یک دشمن تاب‌ن دندان مسلح ایستادند و پیروز شدند. آنچه این پیروزی را رقم زد، نه صرفاً تجهیزات و تاکتیک‌های نظامی، بلکه روحیه جهادی، ایثار، و اعتماد به نفس ملی بود. این ویژگی‌ها در قالب چیزی به نام «روحیه بسیجی» متبلور شد. امروز نیز در مواجهه با بحران‌هایی مانند سیل، زلزله و چالش‌های اقتصادی - اجتماعی، همین روحیه می‌تواند نسخه نجات‌بخش کشور باشد.

روحیه بسیجی در کنترل بحران‌های اجتماعی:

در بحران کرونا، جلوه‌های عینی از این روحیه را شاهد بودیم؛ از پرستاران و پزشکانی که با ایثار شبانه‌روزی به جان بیماران رسیدند، تا گروه‌های جهادی جوانانی که به ضد عفونی معابر، تهیه ماسک و کمک‌های معیشتی برای محرومان پرداختند. این صحنه‌ها تداعی گر همان اردوگاه‌های رزمی دوران جنگ بودند، با این تفاوت که امروز «خط مقدم»، بخش‌های بیمارستانی و مناطق حاشیه‌نشین کشور است.

در سیل ۱۳۹۸ نیز گروه‌های مردمی، به‌ویژه بسیجیان، پیش از نهادهای رسمی به کمک مردم شتافتند. سازماندهی سریع، حضور در صحنه، و بدون توقع بودن، از ویژگی‌هایی بود که شباهت زیادی به نحوه حضور رزمندگان در دوران دفاع مقدس داشت. نکته مهم، غیرسیستمی بودن اما مؤثر بودن این حرکت‌ها بود؛ جایی که دولت دچار کندی، بوروکراسی یا بی‌برنامگی بود، بسیجیان و نیروهای داوطلب جای خالی آن را پر کردند.

مدیریت جهادی رزمندگان دفاع مقدس مبتنی بر حضور

میدانی:

در مقام مقایسه، مدیریت رسمی کشور در بسیاری از بحران‌ها هنوز با چالش‌هایی نظیر تصمیم‌گیری متمرکز، تعلل در عمل،

الگوبرداری از رزمندگان دفاع مقدس برای مدیریت بحران‌های امروز، به معنای احیای همان ایمان، ابتکار و ایثار در بستر چالش‌های معاصر است.

ادامه راه شهدا

دنیای این مسیر که به گمان زیاد،
به دشواری گذشته‌ها نیست، باید
با همت و هشیاری و سرعت عمل
و ابتکار شما جوانان طی شود.

— آیت‌الله

شهدا و جوانان امروز

جاذبه پنهان و ارتباط معنوی نسل جدید با سبک زندگی شهیدمحور

روانی، مصرف‌گرایی و هویت‌های مصنوعی است، شهدا نمادی از سبک زندگی هدف‌دار، ساده، صادقانه و عمیق ارائه می‌دهند. شهیدمحوری یعنی در مرکز زندگی قرار دادن ارزش‌هایی همچون عدالت، خدمت به مردم، تواضع و خودسازی. وقتی جوان امروز با سبک زندگی شهیدی مانند ابراهیم هادی یا شهید حججی آشنا می‌شود، به جای چهره‌های کلیشه‌ای، انسانی واقعی می‌بیند که با تمام سختی‌ها، راهی روشن و هدف‌دار را بر گزیده است. همین «واقعی بودن» شهداست که برای نسل امروز جذاب است.

آینده‌ای بر پایه اتصال به گذشته

شهدا سرمایه‌های هویتی این سرزمین‌اند. اگر این ارتباط معنوی میان جوانان امروز و شهدا عمیق‌تر شود، می‌توان انتظار داشت که آینده فرهنگی، اجتماعی و حتی سیاسی کشور، ریشه‌دارتر، اخلاق‌مدارتر و پایدارتر باشد. رسالت خانواده‌ها، نهادهای فرهنگی و آموزش و پرورش، تسهیل سبک زندگی شهدا با زبان روز و در قالب‌های قابل فهم برای نسل Z است، نه صرفاً برزگداشت ظاهری و آیینی.

منابع و مآخذ:

۱. محمد سرشار، مقاله «نسل Z و معنای شهادت».
۲. رحیم‌پور ازغدی، سخنرانی «چرا جوانان امروز عاشق شهدا هستند؟».

نسل امروزی، برخلاف برداشت رایج، به شدت به دنبال اصالت، صداقت، و هدف در زندگی است. در جهانی که مملو از سردرگمی، فشارهای روانی، مصرف‌گرایی و هویت‌های مصنوعی است، شهدا نمادی از سبک زندگی هدف‌دار، ساده، صادقانه و عمیق ارائه می‌دهند.

گسست نسلی یا پیوند ناگسستنی؟

در نگاه اول شاید به نظر برسد که میان جوانان امروزی به ویژه نسل Z - با مفاهیم سنتی‌ای چون شهادت، ایثار و فداکاری فاصله‌ای عمیق وجود دارد؛ نسلی که با تکنولوژی، شبکه‌های اجتماعی و فرهنگ جهانی بزرگ شده‌اند، چگونه ممکن است با مفاهیمی چون «شهادت» پیوندی داشته باشند؟ اما واقعیت میدانی و تجربه‌های فرهنگی در سال‌های اخیر، تصویری متفاوت ترسیم می‌کند: نسل جدید، با وجود همه تفاوت‌ها، از جاذبه معنوی شهدا گریزان نیست، بلکه جویای معنای عمیق زندگی است.

ارتباط نسل جدید با شهدا: از زیارت تا شبکه‌های اجتماعی

در سال‌های اخیر، زیارت مزار شهدا - به ویژه شهدای شاخص مانند شهید حاج قاسم سلیمانی، شهید همت، شهید بابایی، یا شهدای مدافع حرم - به یکی از جلوه‌های روشن پیوند عاطفی نسل جوان با فرهنگ ایثار تبدیل شده است. گزارش‌های میدانی نشان می‌دهد که نوجوانان و جوانان بسیاری، نه از سر وظیفه رسمی، بلکه با احساس قلبی و نیاز درونی به زیارت قبور شهدا می‌روند.

همچنین، پدیده‌ای نوظهور در فضای مجازی به چشم می‌خورد: بازنشر زندگی‌نامه، وصیت‌نامه و عکس‌های شهدا توسط نوجوانان در اینستاگرام و تلگرام، یا ساخت کلیپ‌های کوتاه از سخنان آنان با افکت‌های امروزی و موسیقی حماسی. این نشان می‌دهد که شهدا توانسته‌اند به زبانی نو با این نسل سخن بگویند.

چرا شهدا برای نسل امروزی جذاب‌اند؟

نسل امروزی، برخلاف برداشت رایج، به شدت به دنبال اصالت، صداقت، و هدف در زندگی است. در جهانی که مملو از سردرگمی، فشارهای

بازنمایی دفاع مقدس در سینما

سینما، رسانه‌ای برای باز روایی یک حماسه

سینما از نخستین سال‌های پس از انقلاب اسلامی، نقشی خوبی در روایت دفاع مقدس ایفا کرده است. جنگ هشت‌ساله ایران و عراق نه تنها صحنه‌ای از نبرد نظامی، بلکه بستری برای تبلور عمیق‌ترین مفاهیم انسانی همچون ایثار، شهادت، مسئولیت‌پذیری و وفاداری بود؛ مفاهیمی که از طریق تصویر، صدا و روایت در قالب آثار سینمایی بازتاب یافته‌اند. اما این بازنمایی در طول چهار دهه، فراز و فرودهایی را تجربه کرده که بررسی آن می‌تواند نگاهی روشن به ظرفیت‌ها و چالش‌های امروز بپندازد.

دهه ۶۰ تا ۷۰: زبان حماسی و روایت‌های شعاری

در دهه‌های ابتدایی پس از جنگ، سینمای دفاع مقدس با محوریت حماسه‌سازی و تقویت روحیه ملی شکل گرفت. فیلم‌هایی چون دیار عاشقان (حسن کاربخش)، مرز (جمشید حیدری)، مهاجر و از کرخه تا راین (ابراهیم حاتمی‌کیا) با استفاده از زبان نمادین و ساختارهای خطی، بیشتر بر «قهرمان‌سازی مطلق» و نمایش فداکاری‌های بدون شک و تردید تمرکز داشتند. این آثار، هرچند در برهه‌ای حساس توانستند مخاطبان را جذب کنند، اما به تدریج از زندگی روزمره نسل‌های بعدی فاصله گرفتند.

دهه ۸۰ به بعد: انسان محوری به جای قهرمان‌گرایی

از دهه ۸۰ به بعد، نگاه سینماگران به مقوله دفاع مقدس متحول شد. روایت‌های پیچیده‌تر، شخصیت‌پردازی انسانی‌تر، و پرداختن به تبعات روانی و خانوادگی جنگ در دستور کار فیلم‌سازان قرار گرفت. آثاری چون ملکه (محمدعلی باشه آهنگر)، دوئل (احمد رضا درویش)، بوی پیراهن یوسف (حاتمی‌کیا)، و چ (با محوریت شهید چمران) نمونه‌هایی از تلاش برای عبور از روایت‌های سیاه و سفید و ورود به دنیای خاکستری جنگ‌اند؛ دنیایی که قهرمانانش تردید، خستگی، و رنج را نیز تجربه می‌کنند.

ورود نسل جدید فیلم‌سازان: روایتی از دل زندگی

تحول تازه‌ای که در سال‌های اخیر رخ داده، حضور سینماگرانی است

که خود جنگ را تجربه نکرده‌اند، اما تلاش می‌کنند آن را از منظر انسان‌محور، خانوادگی و ملموس برای نسل امروز باز روایی کنند. برجسته‌ترین نمونه، فیلم تحسین‌شده «موقعیت مهدی» (۱۴۰۰) اثر هادی حجازی‌فر است. این فیلم با تمرکز بر شهید مهدی باکری و روایت از زاویه همسر او، تصویر یک فرمانده رانه در میدان نبرد، بلکه در بستر روابط انسانی، تصمیم‌های دشوار و مسئولیت‌های خانوادگی ترسیم می‌کند.

تأکید بر وجوه انسانی به جای اسطوره‌ای، این اثر را برای مخاطبان جوان باورپذیر و هم‌ذات‌پنداری می‌سازد. به‌ویژه برای نسل Z که تجربه‌ای از جنگ ندارد؛ اما به دنبال واقعیت، صداقت و عمق شخصیتی در داستان‌هاست.

چالش‌ها و بایسته‌ها: راهی پرستالاک برای سینمای جنگ

باوجود تلاش‌های قابل‌توجه، سینمای دفاع مقدس همچنان با چالش‌هایی مواجه است:

- ضعف فیلمنامه‌های تحقیق‌محور و حرفه‌ای
 - محدودیت بودجه و امکانات تکنیکی در ساخت آثار فاخر
 - ساختارهای تکراری و عدم نوآوری فرمی
- این عوامل باعث شده‌اند تا سینمای دفاع مقدس از جریان اصلی تولید سینمای ایران فاصله بگیرد و گاه به پروژهای مناسبتی یا دولتی تقلیل یابد. منابع و مآخذ:

۱. حجازی‌فر، هادی. مصاحبه با خبرگزاری تسنیم درباره فیلم «موقعیت مهدی»، ۱۴۰۱

۲. مؤمنی شریف، محسن. «چالش‌های روایت هنری از جنگ»، فصلنامه هنر و رسانه، شماره ۱۷، ۱۴۰۰

تحول تازه‌ای که در سال‌های اخیر رخ داده، حضور سینماگرانی است که خود جنگ را تجربه نکرده‌اند، اما تلاش می‌کنند آن را از منظر انسان‌محور، خانوادگی و ملموس برای نسل امروز باز روایی کنند.

رزمنده امروز در جبهه‌های جدید

از سنگر خاکی تا خاکریز رسانه؛ دفاع از حقیقت در عصر جنگ شناختی

تغییر میدان، ثبات مأموریت

در دوران دفاع مقدس، رزمنده کسی بود که با لباس خاکی، اسلحه به دست، از مرزهای کشور دفاع می‌کرد. اما امروز، با تغییر ماهیت تهدیدها، میدان نبرد نیز تغییر کرده است. جبهه‌های امروز نه در ارتفاعات فکه و شلمچه، بلکه در اتاق‌های خبر، شبکه‌های اجتماعی، دانشگاه‌ها، و بسترهای رسانه‌ای شکل گرفته‌اند. اکنون **جنگ** **جنگ روایت‌هاست**؛ و رزمنده امروز، ممکن است یک فعال رسانه‌ای، یک خبرنگار حقیقت‌طلب، یا یک دانشجوی متعهد باشد.

جنگ نرم و نبرد برای حقیقت

واژه «جنگ نرم» نخستین بار توسط اندیشمندان غربی برای توصیف ابزارهای سلطه فرهنگی و رسانه‌ای به کار رفت. در ایران، مقام معظم رهبری از اوایل دهه ۸۰ شمسی، بارها نسبت به «شیخون فرهنگی» و «تهاجم نرم» هشدار دادند. در چنین شرایطی، میدان دفاع از انقلاب دیگر فقط نظامی نیست؛ بلکه عرصه‌هایی مانند رسانه، دانشگاه، هنر، فضای مجازی و حتی بازار مصرف فرهنگی، به میدان نبرد تبدیل شده‌اند.

به تعبیر حسن رحیم‌پور ازغدی، جنگ نرم، جنگی است که در آن بمب نمی‌افتد، اما باورها و ارزش‌ها بمباران می‌شوند. در این میدان، دشمن به دنبال تغییر سبک زندگی، تحریف تاریخ انقلاب، و تضعیف سرمایه اجتماعی نظام است.

رزمنده امروز کیست؟

رزمنده امروز، سلاحش قلم، لپ‌تاپ، و دوربین است و چهره‌ای متنوع و چندبعدی دارد:

- **خبرنگار انقلابی** که در بحبوحه جنگ رسانه‌ای، حقیقت را روایت می‌کند و در برابر دروغ‌پراکنی ایستادگی می‌نماید.
- **دانشجوی مؤمن و فعال** که در فضای دانشگاه با شبهات، تحقیر هویت انقلابی و فشارهای گفتمانی مقابله می‌کند.
- **استاد دانشگاه و محقق متعهد** که تولید علم دینی و بومی را در مقابل جریان غرب‌زده علمی پیش می‌برد.
- **نویسنده، کارگردان، طراح گرافیک و مستندساز متعهد** که ابزارهای فرهنگی و هنری را در خدمت گفتمان مقاومت و عدالت قرار می‌دهد.
- **کاربران فعال فضای مجازی** که با سواد رسانه‌ای بالا، در مقابل سیل اطلاعات جعلی، افکار و تحلیل‌های صحیح را نشر می‌دهند.

بسیج رسانه و نخبگان انقلابی

دیگر بسیجی فقط لباس خاکی بر تن ندارد؛ بلکه ممکن است خبرنگار، پژوهشگر یا برنامه‌نویس باشد. بسیج رسانه‌ای، با آموزش سواد رسانه‌ای، تولید محتوا، راه‌اندازی پویش‌های اجتماعی و افشاگری‌های به‌موقع، بخشی مهم از جبهه مقابله با امپراتوری

رسانه‌ای دشمن است.

افق پیش‌رو: رزمندگان تمدن‌ساز

وظیفه امروز ما نه فقط «دفاع»، بلکه ساختن روایتی تمدن‌ساز از انقلاب اسلامی است. نسل جدید رزمندگان، باید بتواند زبان مخاطب جهانی را بشناسند، محتواهایی فاخر و هنری تولید کنند و در بسترهایی چون یوتیوب، اینستاگرام، پادکست، بازی‌های رایانه‌ای و انیمیشن، گفتمان انقلاب را بازتعریف کنند. شهید آوینی در دهه ۷۰ نوشت: «هنرمند انقلابی باید اسطوره‌های نو بسازد، با حقیقت امروز سخن بگوید، و زبان فردا را بفهمد» منابع و مآخذ:

- رحیم‌پور ازغدی، حسن. «میانی جنگ نرم»
- عباسی ولدی، محسن. جنگ روایت‌ها.

بسیج رسانه‌ای، با آموزش سواد رسانه‌ای، تولید محتوا، راه‌اندازی پویش‌های اجتماعی و افشاگری‌های به‌موقع، بخشی مهم از جبهه مقابله با امپراتوری رسانه‌ای دشمن است.

روایت‌های وارونه؛ زنگ خطر تحریف دفاع مقدس در رسانه و ذهن نسل جوان

روایت جنگ، روایت هویت است

هشت سال دفاع مقدس، فقط یک رویداد تاریخی نیست؛ بلکه گنجینه‌ای از ایمان، غیرت، همبستگی ملی و مقاومت در برابر تهاجم جهانی است. امروز اما این گنجینه، بیش از هر زمان دیگری در معرض خطر تحریف قرار گرفته است. خطر آنجاست که واقعیتهای جنگ یا سانسور می‌شوند، یا با روایت‌هایی تحریف‌شده و مسموم، چهره‌ای معکوس از رزمندگان و آرمان‌هایشان به نسل جدید ارائه می‌شود. این روایت‌سازی‌های وارونه، گاه با ظاهر «ضد جنگ»، گاه با برچسب «نگاه انسانی» و گاه با طنزهای ظاهراً بی‌ضرر، به قلب هویت ملی شلیک می‌کنند.

تحریف چگونه رخ می‌دهد؟

تحریف صرفاً جعل تاریخ نیست؛ گاه با برجسته‌سازی حاشیه و حذف متن رخ می‌دهد. امروز در برخی آثار سینمایی و سریال‌ها، با قهرمانانی مواجیم که خسته، افسرده و بریده از ارزش‌ها هستند؛ گویی رزمندگان فقط قربانی جنگ بوده‌اند، نه قهرمانان ایستادگی.

در این روایات، معنویت و اخلاص حذف می‌شود، نقش مردم و روحانیت سانسور می‌شود، چهره بسیج تحریف می‌شود و شهید، تبدیل به کاراکتری خنثی و بی‌اثر می‌گردد. به گفته دکتر موسی نجفی، استاد اندیشه سیاسی: تحریف دفاع مقدس یعنی بریدن پیوند نسل‌ها با روحیه مقاومت. تحریف یعنی ریشه کنی امید و جایگزینی شرم از افتخار.

چه عواملی این تحریف را دامن می‌زنند؟

• **فاصله زمانی و نسلی:** بسیاری از جوانان، جنگ را ندیده‌اند و روایتش را از رسانه‌ها می‌گیرند. اگر این روایت ناقص یا معیوب باشد، ذهن آن‌ها نیز تحریف می‌شود.

• **ضعف روایت خودی:** فقدان فیلم‌های قوی، کتاب‌های جذاب، بازی‌های رایانه‌ای و روایت‌های متناسب با زبان نسل Z، میدان را برای روایت‌های آلوده باز گذاشته است.

• **فعالیت برنامهریزی‌شده دشمن:** رسانه‌های معارض، باهدف

تخریب مشروعیت نظام، تلاش دارند قهرمانان ملی را زیر سؤال ببرند.

• **بی‌توجهی به مستندسازی صحیح:** گنجینه خاطرات رزمندگان و خانواده‌های شهدا در حال فراموشی است؛ بی‌آنکه بعدرستی ثبت و بازخوانی شود.

آثار تحریف‌شده؛ از کلیشه تا انکار

برخی فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی، خواسته یا ناخواسته، گرفتار تحریف‌های مضمونی شده‌اند. آنان یا رزمندگان را فردی خشک و بی‌روح نشان داده‌اند، یا به جای پرداختن به حقیقت جنگ، درگیر حاشیه‌های اجتماعی یا خانوادگی شخصیت‌ها شده‌اند.

شهید مرتضی آوینی در این باره می‌نویسد: جنگ، یک حقیقت بود؛ نه آن‌چنان که در فیلم‌های جنگ‌زده می‌بینید، بلکه آن‌چنان که در جان رزمندگان جاری بود. اگر ما روایت نکنیم، دشمن آن را جعل خواهد کرد.

راهکارها: روایت درست، رسالت امروز

برای مقابله با تحریف، باید گفتمان روایت‌محور خود را احیا کنیم؛ تولید آثار جذاب، مستند و باورپذیر، بازنمایی قهرمانان واقعی در رسانه، استفاده از زبان و ابزار نسل Z، آموزش سواد تاریخی و رسانه‌ای و... می‌تواند مانع تحریف واقعیات دفاع مقدس گردد.

منابع:

- آوینی، سید مرتضی. آینه جادو.
- نجفی، موسی. نشست تخصصی «تحریف تاریخ انقلاب» - پناهیان، محمدحسین. همایش روایت دفاع مقدس.

برای مقابله با تحریف، باید گفتمان روایت‌محور خود را احیا کنیم؛ تولید آثار جذاب، مستند و باورپذیر، بازنمایی قهرمانان واقعی در رسانه، استفاده از زبان و ابزار نسل Z، آموزش سواد تاریخی و رسانه‌ای و... می‌تواند مانع تحریف واقعیات دفاع مقدس گردد.

دفاع مقدس در فضای مجازی

فرصت‌ها، تهدیدها و راهکارهای احیای گفتمان مقاومت

بگیرد:

• **سطحی‌نگری و کلیشه‌سازی؛** بسیاری از محتواها تنها به عکس شهید و یک جمله کلیشه‌ای بسنده می‌کنند؛ بدون تحلیل عمیق.

• **فقدان روایت مستند و معتبر،** کمبود آرشیو تصویری با کیفیت، و ضعف در گردآوری خاطرات رزمندگان، موجب شده منابع دست‌اول برای روایت در فضای مجازی اندک باشند.

• **نبود زبان مشترک با نسل جدید؛** اغلب محتواها هنوز با زبان رسمی، خطابه‌ای و غیرجذاب برای مخاطب نوجوان تولید می‌شود.

• **فضای رها و بدون نظارت،** گاهی روایت‌های نادرست، تحریف‌شده یا حتی طنزآلود و توهین‌آمیز درباره شهدا و جنگ در فضای مجازی منتشر می‌شود، بدون پاسخ‌گویی به‌موقع و قاطع.

روایت یا انکار؟ این مسئله است

در عصر جنگ روایت‌ها، دفاع مقدس تنها با پادگان و سلاح حفظ نمی‌شود؛ بلکه با روایت درست، جذاب و مستند در شبکه‌هایی که نسل Z در آن زیست می‌کند. اگر روایت ما دیر برسد، روایت دشمن زودتر منتشر خواهد شد.

«رزمندگان امروز»، دانشجویی است که پادکست شهید تولید می‌کند، یا نوجوانی که با یک استوری، مخاطبش را عاشق حاج قاسم می‌کند. آینده دفاع مقدس، در دستان آنان است که خوب روایت می‌کنند. منابع و مآخذ:

- دکتر علی اصغر کیا، مجله راه، شماره ۱۰۴، بهار ۱۴۰۲
- روزنامه فرهیختگان، گزارش «جنگ روایت‌ها در شبکه‌ها»، شهریور ۱۴۰۱

در عصر جنگ روایت‌ها، دفاع مقدس تنها با پادگان و سلاح حفظ نمی‌شود؛ بلکه با روایت درست، جذاب و مستند در شبکه‌هایی که نسل Z در آن زیست می‌کند. اگر روایت ما دیر برسد، روایت دشمن زودتر منتشر خواهد شد.

جنگ روایت‌ها در میدان شبکه‌ها

امروز اگرچه آتش جنگ خاموش شده، اما جبهه‌های جدید در فضای رسانه‌ای شکل گرفته است؛ جبهه‌ای که در آن، نبرد اصلی بر سر «روایت» است. دفاع مقدس، گنجینه‌ای سرشار از آموزه‌های انسانی، دینی و ملی است، اما حضور آن در شبکه‌های اجتماعی، باوجود برخی تلاش‌های خلاقانه، همچنان از انسجام، کیفیت و اثربخشی کافی برخوردار نیست.

همان‌گونه که مقام معظم رهبری بارها تأکید کرده‌اند: ما باید روایت خود را از جنگ ارائه دهیم؛ وگرنه دیگران آن را تحریف‌شده، گزینشی و مغرضانه روایت خواهند کرد. (دیدار با پیش‌کسوتان دفاع مقدس، شهریور ۱۴۰۰)

قوت‌ها: زبان تازه، مخاطب تازه:

باوجود کاستی‌ها، فضای مجازی برای دفاع مقدس ظرفیت‌های قابل‌توجهی دارد:

• **گستره دسترسی عمومی و بین‌نسلی؛** امروز نوجوانی ۱۵ ساله می‌تواند در عرض چند دقیقه با محتوای مربوط به شهید همت، باکری یا حاج قاسم آشنا شود؛ چیزی که در گذشته صرفاً از طریق کتاب و فیلم ممکن بود.

• **تولید محتوای مردمی و خودجوش؛** بسیاری از صفحات اینستاگرامی، کانال‌های تلگرامی و تولیدکنندگان مستقل، روایت‌هایی اثرگذار از خاطرات شهدا یا رزمندگان را در قالب‌های نو مانند پادکست، موشن‌گرافیک و ویدئوهای کوتاه ارائه می‌دهند.

• **پویایی روایت کوتاه و تأثیرگذار؛** فرمت‌های کوتاه مانند استوری، ریلز و پست‌های توییتری امکان انتقال سریع و عاطفی پیام‌های شهدا را فراهم کرده‌اند.

ضعف‌ها: روایت‌های پاره‌پاره، بدون عمق:

ضعف‌هایی جدی نیز وجود دارد که باعث شده گفتمان دفاع مقدس در فضای مجازی نتواند به‌طور کامل در سبد ذهنی نسل Z جای

کنند. پژوهشگاه فضای مجازی در گزارش اخیر خود بر نیاز به آموزش ساختاریافته «مصون سازی ذهنی» تأکید کرده است.

۳. حمایت از فعالان انقلابی فضای مجازی؛ بسیاری از صفحات مؤثر ارزشی و فعالان جوان در فضای مجازی فاقد پشتیبانی هستند. در حالی که دشمن از هزاران اکانت جعلی و بودجه های هنگفت بهره می برد، ما نیازمند تربیت و تقویت اینفلوئنسرهای انقلابی، خوش فکر و خلاق هستیم که با زبان روز، پیام انقلاب را منتشر کنند.

۴. کمپین های هماهنگ و مناسبتی؛ مناسبت هایی مانند سالگرد شهدا، ایام محرم، یا حوادث ملی، فرصت هایی طلایی برای راه اندازی کمپین های هماهنگ و هدفمند در فضای مجازی هستند. تولید پست های کوتاه، ویدئوهای خلاقانه، موشن گرافی، و حتی بازی های کوچک موبایلی می تواند مخاطب جوان را جذب کند.

۵. پاسخ هوشمندانه به شبهات؛ در برابر حمله های فکری، بی پاسخی راه حل نیست. باید با زبان نرم، ادبیات جوان پسند و مستندات معتبر، پاسخ های قانع کننده ارائه داد. در این مسیر، طنز سالم، پادکست و ویدئوهای کوتاه ابزارهایی مؤثر هستند که هم واکنش ایجاد می کنند و هم روشنگری می سازند.

منابع و مآخذ:

۱. دکتر یحیی قائدی، مقاله: فضای مجازی به مثابه زیست بوم ذهنی نسل جدید
۲. دکتر یامین پور، وحید، مقاله تحلیلی: سواد رسانه ای و واکنش های ذهنی جامعه در برابر اخبار جعلی
۳. سید علیرضا آل داوود، کتاب: میدان روایت، میدان نبرد

دکتر یحیی قائدی، استاد دانشگاه علامه می نویسد: فضای مجازی امروز نه فقط رسانه، بلکه یک زیست بوم ذهنی است که خود آگاهی نسلی در آن بازتعریف می شود. این یعنی حضور داشتن در این فضا، به معنای واگذاری تمام سنگرهای فرهنگی به دشمن است.

نبرد در سایه وای فای

راهکارهای حضور مؤثر در فضای مجازی و مقابله با بداندیشان و دشمنان

• شناخت میدان؛ فضای مجازی، زیست بوم نسلی جدید

نسل امروز، موسوم به «نسل Z»، بیش از هر زمان دیگر در دل پلتفرم هایی چون اینستاگرام، تلگرام، یوتیوب و تیک تاک زندگی می کند. این نسل، هویت، احساس و تصمیم های خود را در همین فضا شکل می دهد. دکتر یحیی قائدی، استاد دانشگاه علامه می نویسد: فضای مجازی امروز نه فقط رسانه، بلکه یک زیست بوم ذهنی است که خود آگاهی نسلی در آن بازتعریف می شود. این یعنی حضور نداشتن در این فضا، به معنای واگذاری تمام سنگرهای فرهنگی به دشمن است.

• ترفندهای دشمن در فضای سایبری

دشمنان انقلاب اسلامی در فضای مجازی، هوشمندانه و مستمر با ابزارهایی نوین فعالیت می کنند. آن ها با انتشار محتواهای شبهه برانگیز، تحریف تاریخ، تمسخر ارزش ها و ایجاد یأس و تفرقه در پی تخریب ریشه های فکری و اعتقادی جوانان هستند. علی اکبر رائفی پور در یادداشتی با عنوان «جنگ شناختی در فضای سایبر» هشدار می دهد: اگر ما ذهن نوجوانانمان را واکنش نپذیریم، ویروس شبهه از هزار مرز دیجیتال عبور خواهد کرد.

• راهکارهایی برای حضور مؤثر و هوشمندانه

۱. روایت سازی هدفمند؛ نباید در برابر موج رسانه ای دشمن، تنها به موضع دفاعی بسنده کرد. ما باید روایت خود را از وقایع بسازیم؛ روایتی اصیل، انسانی، و مبتنی بر حقیقت. خاطرات شهدا، سبک زندگی انقلابی، و مقاومت مردم ایران، مواد خام ارزشمندی برای تولید روایت های اثرگذار در قالب های نوین هستند.

۲. ارتقا سواد رسانه ای عمومی؛ برای مقابله با عملیات روانی دشمن، تربیت کاربر آگاه ضروری است. دانش آموزان، دانشجویان و خانواده ها باید بیاموزند چگونه اخبار جعلی را تشخیص دهند، از هیجانات زود گذر دوری کنند و قبل از باز نشر محتوا، به منابع توجه

مناسبت‌های شهریورماه

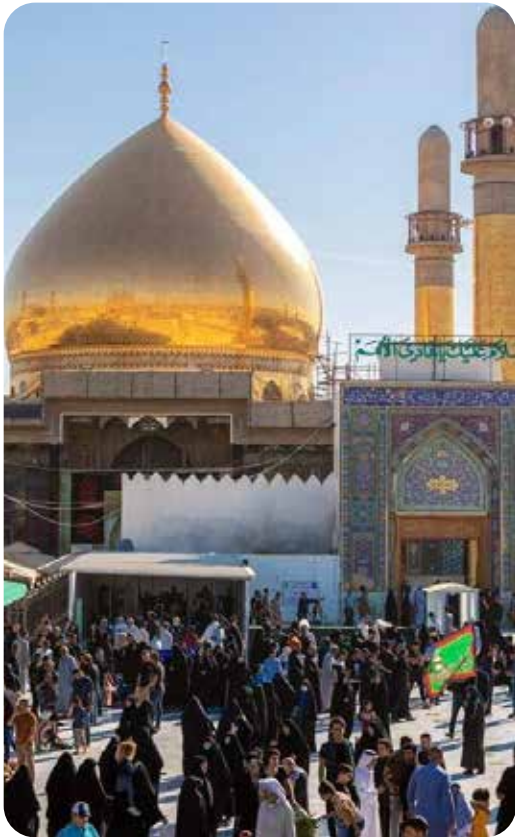
میلاد رسول اکرم و امام جعفر صادق [۱۷ ربیع الاول] هفته وحدت:

هفدهم ربیع الاول سالروز میلاد مبارک **حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله**، پیام آور رحمت، اخلاق و توحید، و همچنین **میلاد امام جعفر صادق علیه السلام**، پیشوای علم و معرفت، است. این روز در میان مسلمانان جایگاه ویژه‌ای دارد و تجلی گاه وحدت و همدلی میان امت اسلامی به شمار می‌رود.

بر اساس روایت مشهور شیعیان، پیامبر اسلام در روز ۱۷ ربیع الاول سال عام الفیل به دنیا آمد. همچنین امام صادق علیه السلام، ششمین امام شیعه که نقش بزرگی در نشر معارف اسلامی و تربیت شاگردانی برجسته داشت، در همین روز در مدینه متولد شد.

به پیشنهاد حضرت امام خمینی رحمه الله علیه، فاصله میان ۱۲ تا ۱۷ ربیع الاول (روایت اهل سنت و شیعه از تاریخ میلاد پیامبر) به عنوان **هفته وحدت** نام گذاری شد. هدف از این ابتکار، تقویت اتحاد و همدلی بین فرق مختلف اسلامی در برابر دشمنان اسلام است.

هفته وحدت فرصتی است برای بازگشت به تعالیم پیامبر رحمت و بازسازی پیوندهای امت اسلامی بر پایه مشترکات، مهربانی، عقلانیت و عدالت. در جهانی پر از تفرقه و افراط گرایی، این هفته یادآور رسالت پیامبر در ساختن جامعه‌ای بر پایه وحدت و اخلاق است.

شهادت امام حسن عسکری علیه السلام
[۸ ربیع الاول]:

شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در روز هشتم ربیع الاول سال ۲۶۰ هجری قمری رخ داد. آن حضرت یازدهمین امام شیعیان و فرزند امام هادی علیه السلام بود که در شهر سامرا به دنیا آمد و بیشتر عمر شریف خود را تحت نظر شدید خلفای عباسی و در حصر خانگی گذراند. حکومت عباسی به ویژه در سال‌های پایانی عمر آن حضرت، از نفوذ اجتماعی و علمی ایشان در میان شیعیان بیم داشت و همواره در پی کنترل و محدود ساختن فعالیت‌های ایشان بود.

امام عسکری علیه السلام در ۲۸ سالگی و در حالی که تنها ۶ سال از امامتشان گذشته بود، به دست معتمد عباسی مسموم شدند و به شهادت رسیدند. ایشان در خانه خود در سامرا به خاک سپرده شدند، جایی که امروز به عنوان بارگاه امامین عسکرین زیارتگاه شیعیان جهان است.

شهادت آن حضرت از حیث تاریخی، آغازی بر دوران **غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه** بود. چرا که امام حسن عسکری علیه السلام فرزند خود را فقط به برخی خواص شیعه معرفی کرده بودند، تا از گزند دشمنان در امان بماند. از این رو، هشتم ربیع الاول نه تنها روز شهادت یک امام، بلکه نقطه‌ای تاریخی در آغاز دوران غیبت امام دوازدهم محسوب می‌شود.

دولت‌های غربی، به دنبال تضعیف استقلال ایران بود. در همین راستا، ۸ شهریور به‌عنوان **روز ملی مبارزه با تروریسم** نام‌گذاری شد تا یادآور ایستادگی ملت ایران در برابر خشونت‌های سازمان‌یافته و تلاش برای امنیت پایدار باشد. این روز، فرصتی است برای پاسداشت خون شهیدان راه عدالت و افشای چهره نفاق و خشونت، در قالب یادآوری یکی از مهم‌ترین حوادث تاریخ سیاسی معاصر ایران.

قیام ۱۷ شهریور:

قیام ۱۷ شهریور ۱۳۵۷، یکی از خونین‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین حوادث تاریخ انقلاب اسلامی ایران است که به «جمعه سیاه» معروف شد. در این روز، هزاران نفر از مردم تهران در اعتراض به حکومت پهلوی در میدان ژاله (بعدها میدان شهدا) گرد آمدند. رژیم شاه با اعلام حکومت نظامی و بدون هشدار قبلی، مردم بی‌دفاع را به گلوله بست. صدها تن شهید و زخمی شدند.

این کشتار وحشیانه نقطه عطفی در مبارزات ملت ایران بود. پس از آن، امکان بازگشت رژیم به شرایط پیشین از میان رفت و شکاف میان مردم و حکومت پهلوی عمیق‌تر شد. بسیاری از تحلیل‌گران، ۱۷ شهریور را آغاز پایان رژیم شاه می‌دانند. این واقعه همچنین ماهیت خشونت‌طلب حکومت پهلوی را برای جهانیان آشکار ساخت.

قیام ۱۷ شهریور نه تنها نماد مظلومیت ملت ایران، بلکه نشانه‌ای از عزم راسخ آنان برای سرنگونی استبداد و برپایی نظامی مردمی و اسلامی بود. خون شهدای این روز، درخت انقلاب را آبیاری کرد و مسیر پیروزی نهایی مردم ایران را هموار ساخت.

شهادت سید علی اندرزگو:

سید علی اندرزگو از مبارزان سرشناس انقلاب اسلامی بود که پس از سال‌ها فعالیت مخفی علیه رژیم پهلوی، در ۲ شهریور ۱۳۵۷ به شهادت رسید. او از شاگردان شهید نواب صفوی بود و پس از ترور حسنعلی منصور، تحت تعقیب ساواک قرار گرفت. سال‌ها با هویت‌های جعلی در تهران و مشهد زندگی می‌کرد و در کنار فعالیت‌های فرهنگی، نیروهای انقلابی را تجهیز می‌کرد. سرانجام ساواک مخفیگاهش را در نارمک تهران شناسایی کرد و او را هنگام فرار با شلیک گلوله به شهادت رساند. اندرزگو نماد مبارزه، تقیه هوشمندانه و فداکاری در راه اسلام بود.

هفته دولت، انفجار در دفتر نخست‌وزیری جمهوری اسلامی ایران، روز مبارزه با تروریسم:

هفته دولت، یادآور تلاش‌ها و فداکاری‌های دولتمردانی است که در راه خدمت به انقلاب اسلامی جان‌فشانی کردند.

این هفته با سالروز شهادت شهیدان **محمدعلی رجایی** (رئیس‌جمهور) و **محمدجواد باهنر** (نخست‌وزیر) آغاز می‌شود که در دوم شهریور ۱۳۶۰ طی انفجار در دفتر نخست‌وزیری به دست گروهک منافقین (سازمان مجاهدین خلق) به شهادت رسیدند. این اقدام تروریستی که با بمب‌گذاری توسط فردی نفوذی به نام مسعود کشمیری صورت گرفت، یکی از تلخ‌ترین حوادث تاریخ انقلاب بود که نظام نوپای جمهوری اسلامی را هدف گرفت.

این فاجعه به‌خوبی چهره واقعی تروریسم سازمان‌یافته علیه ملت ایران را آشکار کرد؛ تروریسمی که با حمایت برخی

اقتدار در مکتب انقلاب اسلامی

برابر ابر قدرت‌ها، الگوی الهام‌بخش مقاومت در لبنان، عراق، یمن و سوریه شود.

سردار شهید حاج قاسم سلیمانی نمونه‌ای عینی از این الگو بود؛ فرمانده‌ای که باتکیه بر ایمان و حکمت، نه فقط یک فرمانده نظامی، بلکه «فرمانده اقتدار معنوی» جبهه مقاومت محسوب می‌شد.

اقتدار در میدان عمل؛ جلوه‌های ملموس امروز

در گفت‌وگو با انقلاب اسلامی، اقتدار فقط یک مفهوم ذهنی نیست، بلکه در میدان‌های واقعی بروز دارد:

- **اقتدار علمی:** با جهش‌های دانش‌بنیان دفاعی و نظامی
- **اقتدار امنیتی:** با ثبات مثال‌زدنی در منطقه پر آشوب غرب آسیا
- **اقتدار مردمی:** با حضور میلیونی مردم در مناسبت‌هایی چون تشییع شهداء اربعین، انتخابات و بحران‌ها
- **اقتدار اخلاقی:** با دفاع از مظلومان فلسطین و ایستادگی برابر استکبار جهانی

این ترکیب چندلایه، همان الگویی است که امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) آن را «اقتدار معنوی همراه با عقلانیت انقلابی» می‌نامند.

منابع:

۱. کتاب «اقتدار در مکتب انقلاب» - مؤسسه پژوهشی فرهنگی شهید صدر
۲. مقاله «مفهوم قدرت از نگاه اسلام و غرب» - فصلنامه حکومت اسلامی، ش ۳۸

مهم‌ترین شاخصه اقتدار در منظومه انقلاب اسلامی، پیوند وثیق بین امت و امامت است. «امامت حکیم» یعنی رهبری فقیه جامع‌الشرایط که در مسیر ولایت الهی هدایتگر جامعه است؛ و «امت مؤمن و مجاهد» یعنی مردمی که با اعتقاد و آگاهی، در مسیر مقاومت حضور دارند.

اقتدار؛ در مکتب اسلام، نه سلطه‌گری غربی

در منظومه فکری انقلاب اسلامی، اقتدار تنها ابزار چیرگی بر دیگری نیست، بلکه جلوه‌ای از حق‌مداری، عدالت‌ورزی، صیانت از استقلال و حمایت از مظلومان است. برخلاف تلقی کلاسیک غربی که اقتدار را با قدرت نظامی صرف و توان اقتصادی در خدمت سلطه تعریف می‌کند، انقلاب اسلامی مبتنی بر آموزه‌های قرآنی، اقتدار را وسیله‌ای برای اقامه حق و دفع شر می‌داند.

امام خمینی (ره) بارها بر این نکته تأکید کردند که: «ما برای قدرت‌طلبی انقلاب نکرده‌ایم؛ ما برای اجرای عدالت قیام کردیم و قدرت در خدمت آن است.» این نگاه، پایه‌گذار الگویی نوین از اقتدار شد که نه از لوله تفنگ، بلکه از ایمان مردم، روحیه ایثار و مجاهدت و رهبری الهی سرچشمه می‌گیرد.

امت و امامت؛ دور کن اقتدار اسلامی

مهم‌ترین شاخصه اقتدار در منظومه انقلاب اسلامی، پیوند وثیق بین امت و امامت است. «امامت حکیم» یعنی رهبری فقیه جامع‌الشرایط که در مسیر ولایت الهی هدایتگر جامعه است؛ و «امت مؤمن و مجاهد» یعنی مردمی که با اعتقاد و آگاهی، در مسیر مقاومت حضور دارند.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم فرمودند: قدرت جمهوری اسلامی، برخاسته از ایمان، علم، مشارکت مردمی و عدالت‌طلبی است. این اقتدار اگرچه از سوی دشمنان تهدید می‌شود، اما از درون می‌جوشد. در این منظومه، «اقتدار» محصول ایمان، حضور مردم در صحنه، پیشرفت علمی، اخلاق انقلابی، و آمادگی دفاعی همه‌جانبه است؛ و «ضعف» یعنی فاصله گرفتن از این اصول.

انقلاب اسلامی؛ موتور محرکه بازتعریف اقتدار در جهان

پس از پیروزی انقلاب، ایران با عبور از نظم جهانی وابسته به شرق و غرب، مدل نوینی از اقتدار را ارائه داد: اقتدار مستقل، عدالت‌محور و متکی بر مردم. همین الگو باعث شد که جمهوری اسلامی، در کنار ایستادگی در

منظومه قدرت نرم انقلاب اسلامی

تعریف قدرت نرم از منظر انقلاب اسلامی

قدرت نرم در ادبیات سیاسی معاصر، عموماً به توانایی اقناع، الهام‌بخشی و جذب مخاطب بدون اجبار فیزیکی اطلاق می‌شود. اما در گفتمان انقلاب اسلامی، قدرت نرم معنایی ژرف‌تر دارد: **قدرتی برخاسته از ایمان، صداقت، عدالت، و مظلومیت مقاوم** که دل‌ها را تسخیر می‌کند و وجدان‌ها را بیدار.

امام خمینی (ره) در تبیین این نوع قدرت فرمودند: ما با فریادمان کاخ‌های ستمگران را لرزانیدیم؛ سلاح ما ایمان ما بود و تکیه‌مان بر خدا (صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۲۵۶)

مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی

قدرت نرم جمهوری اسلامی ترکیبی پیچیده از عوامل اعتقادی، فرهنگی، اخلاقی، سیاسی و رسانه‌ای است که در منظومه‌ای الهام‌بخش، قدرتی فراسرزمینی ایجاد کرده است:

- **گفتمان مقاومت:** پرچم‌دار ایستادگی در برابر استکبار، با شعار «نه شرقی، نه غربی»
- **صدور انقلاب:** نه به معنای تصرف خاک، بلکه به معنای انتشار پیام عدالت، استقلال، کرامت انسانی
- **رهبری الهی:** تداوم ولایت فقیه به‌عنوان لنگر گاه ثبات، اقتدار و هدایت فکری امت
- **الگوی مردم‌سالاری دینی:** ترکیب مشارکت سیاسی با ارزش‌های اسلامی

• **فرهنگ جهادی:** حضور جوانان مؤمن و انقلابی در همه میدان‌ها از دفاع گرفته تا سازندگی

رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌فرمایند: ما از آغاز انقلاب، بر قدرت نرم خود تکیه کردیم؛ یعنی نفوذ معنوی، جاذبه گفتمان، و اصالت راه ما. (بیانات در دیدار با نخبگان علمی، ۹ آبان ۱۳۹۱)

قدرت نرم ایران، الهام‌بخش مستضعفان

یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد انقلاب اسلامی، تأثیر گذاری آن بر فراتر از مرزهای جغرافیایی است. از نیجریه و هند تا آمریکای لاتین، پرچم‌داران

حقوق‌طلبی و عدالت، با الهام از انقلاب ایران به میدان آمده‌اند. مقاومت اسلامی در لبنان، عراق، فلسطین، سوریه و یمن، نمادهای عینی صدور این قدرت نرم‌اند.

سردار شهید قاسم سلیمانی، از این منظر «فرمانده میدان نرم» نیز بود. نگاه او به میدان، آمیخته با حکمت، عزت‌خواهی و صداقت بود که چهره‌ای مؤثر و جذاب از انقلاب را برای جهانیان ترسیم کرد.

رسانه انقلابی و روایت‌سازی مقاومت

در عصر جنگ‌شناختی و عملیات روانی، قدرت نرم جمهوری اسلامی نیازمند ابزارهای رسانه‌ای مؤثر است. از شبکه‌هایی چون العالم، پرس تی‌وی و الکوثر، تا فضای مجازی و روایت‌های مستند، همگی در مسیر روایت‌سازی انقلاب و افشای حقیقت سلطه غرب نقش دارند.

امروز، نبرد اصلی بر سر ذهن و دل مردم است؛ و جمهوری اسلامی در این نبرد، سلاح‌هایی چون صداقت، مظلومیت، منطق و فرهنگ شهادت در اختیار دارد.

آنچه انقلاب اسلامی را پس از چهار دهه همچنان زنده، الهام‌بخش و رو به گسترش نگه داشته، همین قدرت نرم است؛ قدرتی برخاسته از مردم، ایمان، فرهنگ و جهاد که نه با تحریم، نه با جنگ و نه با عملیات رسانه‌ای دشمن فرو نمی‌پاشد.

منابع:

۱. مجموعه مقالات قدرت نرم، دانشگاه امام صادق (ع)
۲. کتاب «مبانی قدرت نرم در گفتمان انقلاب اسلامی»: انتشارات سوره اندیشه

یکی از موفقیت‌های بزرگ جمهوری اسلامی، هم‌افزایی بی‌نظیر ارتش و سپاه در عرصه دفاعی و امنیتی است. این دو نهاد، بدون رقابت‌سازی و امنیتی، در تقسیم وظایف، پشتیبانی متقابل و هم‌افزایی اطلاعاتی، عملیاتی و علمی، عملکردی بی‌نظیر از خود به جا گذاشته‌اند.

سازمان نظامی جمهوری اسلامی؛ ارتش، سپاه و هم‌افزایی ملی

سازمان نظامی در تراز انقلاب اسلامی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، نخستین چالش دفاعی ایران، بازتعریف نهاد نظامی بود؛ نهادی که تا پیش از انقلاب، ابزاری در دست استبداد و وابسته به غرب تلقی می‌شد. با فرمان تاریخی امام خمینی (ره) مبنی بر حفظ و بازسازی ارتش و نیز تأسیس سپاه پاسداران، ساختار نوینی از سازمان نظامی پدید آمد که بنیاد آن، **ایمان، مردمی‌بودن و استقلال از بیگانگان** بود.

امام خمینی (ره) در این زمینه فرمودند: ارتش و سپاه، دو بازوی توانای انقلاب‌اند؛ هر دو باید در کنار هم حافظ اسلام و انقلاب باشند. (صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۹۰)

ارتش جمهوری اسلامی؛ ستون وفادار دفاع ملی

ارتش ایران پس از انقلاب، با حفظ شاکله تخصصی، دگردیسی عمیق فکری یافت. مهم‌ترین شاخص‌های ارتش انقلابی عبارت‌اند از:

- ولایت‌مداری و وفاداری به نظام اسلامی

- مردمی‌شدن و مشارکت در سازندگی و امداد

- ارتقایی و تخصصی در حوزه زمینی، هوایی، دریایی و پدافند

- دفاع مقدس به عنوان مدرسه خودسازی ارتش نوین

رهبر معظم انقلاب در تجلیل از ارتش فرمودند: ارتش ما، ارتش انقلاب است. ارتشی است که افتخار می‌کند در کنار مردم و در خدمت آرمان‌های انقلاب باشد. (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی ارتش، ۲۹ شهریور ۱۳۸۵)

سپاه پاسداران؛ قلب تپنده امنیت و اقتدار انقلاب

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نهادی که دفاع از انقلاب را در همه میدان‌ها، از نظامی و امنیتی تا فرهنگی و عمرانی، به عهده دارد. شاخصه‌های اساسی سپاه:

- ماهیت انقلابی، جهادی و مردمی

- چابکی ساختاری و حضور در تمام صحنه‌های تهدید

- پیش‌گامی در نبردهای ترکیبی و جنگ نامتقارن

- الگوی دفاعی بازدارنده با پشتوانه موشکی، پهپادی و اطلاعاتی

رهبر معظم انقلاب درباره سپاه می‌فرمایند: سپاه، یک نهاد منحصر به فرد است. هم نیروی نظامی است، هم نیروی فرهنگی، هم نیروی سازندگی؛ و همه این‌ها را با روحیه جهادی انجام می‌دهد (بیانات در دیدار با فرماندهان سپاه، ۲۶ شهریور ۱۳۹۸)

هم‌افزایی ارتش و سپاه؛ الگوی کم‌نظیر در جهان

یکی از موفقیت‌های بزرگ جمهوری اسلامی، **هم‌افزایی بی‌نظیر ارتش و سپاه** در عرصه دفاعی و امنیتی است. این دو نهاد، بدون رقابت‌سازی کاذب، در تقسیم وظایف، پشتیبانی متقابل و هم‌افزایی اطلاعاتی، عملیاتی و علمی، عملکردی بی‌نظیر از خود به جا گذاشته‌اند.

مردمی‌سازی امنیت؛ حضور بسیج و ظرفیت‌های اجتماعی

در کنار ارتش و سپاه، **بسیج مستضعفین** به عنوان بازوی مردمی نیروهای مسلح، نقش بنیادین در امنیت اجتماعی، دفاع شهری، مقابله با تهدیدات نرم و مشارکت در بحران‌ها ایفا می‌کند. امروز، مردمی‌سازی امنیت و دفاع، از مؤلفه‌های قدرت پایدار در گفتمان نظامی جمهوری اسلامی است.

منابع:

۱. کتاب «اقتدار دفاعی جمهوری اسلامی»؛ مرکز مطالعات راهبردی دفاعی

یکی از موفقیت‌های بزرگ جمهوری اسلامی، هم‌افزایی بی‌نظیر ارتش و سپاه در عرصه دفاعی و امنیتی است. این دو نهاد، بدون رقابت‌سازی کاذب، در تقسیم وظایف، پشتیبانی متقابل و هم‌افزایی اطلاعاتی، عملیاتی و علمی، عملکردی بی‌نظیر از خود به جا گذاشته‌اند.

اقتدار موشکی ایران و بازدارندگی فعال

نویسنده: سرتیپ دوم پاسدار دکتر مهدی حاجی‌زاده (تحلیلگر ارشد راهبردی و عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین علیه‌السلام)

اقتدار موشکی؛ ستون فقرات بازدارندگی جمهوری اسلامی

در منظومه دفاعی جمهوری اسلامی ایران، قدرت موشکی جایگاهی بی‌بدیل دارد. این قدرت نه از جنس تهاجم، بلکه برآمده از ضرورت بازدارندگی در برابر تهدیدات مداوم نظام سلطه است. تجربه جنگ تحمیلی، همراه با تهدیدات نظامی پس از آن، سیاست دفاعی ایران را به سمت دفاع بازدارنده و واکنش سریع دقیق هدایت کرد.

رهبر انقلاب اسلامی در تبیین جایگاه این توانمندی می‌فرماید: اقتدار موشکی وسیله عزت ملت ایران است؛ اگر دشمن بداند پاسخ حمله‌اش، ضربتای کوبنده است، جرئت نمی‌کند تعرض کند. (بیانات در دیدار با فرماندهان نیروی هوافضای سپاه، ۲۵/۲/۱۳۹۷)

تاریخچه شکل‌گیری قدرت موشکی

شروع توسعه موشکی ایران به سال‌های نخست دفاع مقدس بازمی‌گردد؛ زمانی که رژیم بعث، شهرهای ایران را بی‌محابا هدف قرار می‌داد و کشور در فقدان سیستم موشکی قرار داشت. با تلاش شهید طهرانی مقدم و یارانش، ایران باتکیه بر توان داخلی، ساخت موشک‌های کوتاه‌برد را آغاز کرد. این حرکت به تدریج به موشک‌های میان‌برد، دور‌برد، و سپس موشک‌های نقطه‌زن و بالستیک ارتقا یافت.

توانمندی‌های راهبردی موشکی

امروزه، جمهوری اسلامی ایران دارای یکی از متنوع‌ترین و کارآمدترین سامانه‌های موشکی در منطقه است. بخشی از توانمندی‌ها عبارت‌اند از:

- **موشک‌های بالستیک نقطه‌زن** با برد بیش از ۲۰۰۰ کیلومتر (مانند «سجیل» و «عماد»)

- **موشک‌های کروز زمین‌پایه و دریایی** مانند «قدیر» و نازعات

- **سامانه‌های پرتاب متحرک و مخفی** شونده با قابلیت حمله از مکان‌های غیرقابل پیش‌بینی

- **توانایی عملیات هماهنگ با پهپادهای هجومی و اطلاعاتی**

در رزمایش‌های اخیر، دقت و قدرت نفوذ موشک‌ها به شکلی بوده که همزمان اهداف ثابت و متحرک در اعماق زمین و دریا را با موفقیت منهدم کردند.

دکترین بازدارندگی فعال

بر خلاف برخی کشورها که راهبرد نظامی خود را بر پایه حمله پیش‌دستانه یا تهاجم خارجی تعریف کرده‌اند، جمهوری اسلامی

ایران دکترین دفاعی بازدارندگی فعال را دنبال می‌کند. در این راهبرد، هر تهدیدی با سیگنال پاسخ سریع، دقیق و سهمگین مواجه می‌شود.

رهبر معظم انقلاب می‌فرماید: ما به دنبال جنگ نیستیم، اما اگر کسی به ایران تعرض کند، پاسخ ما با شدت خواهد بود و هیچ خطایی را بی‌پاسخ نمی‌گذاریم. (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی سپاه، ۲۴/۷/۱۳۹۸)

پیامدهای منطقه‌ای و جهانی قدرت موشکی

قدرت موشکی ایران، عملاً معادلات نظامی منطقه را دگرگون کرده و توازن قوا را به نفع محور مقاومت تغییر داده است. حمله دقیق به پایگاه عین الاسد آمریکا (بهمن ۱۳۹۸)، نقطه عطفی در نمایش عملی این قدرت بود. همچنین، دشمنان منطقه‌ای چون رژیم صهیونیستی و آل سعود، بارها در تحلیل‌های نظامی، توان موشکی ایران را بزرگ‌ترین تهدید موجودیتی خود دانسته‌اند.

منابع:

۱. کتاب «قدرت موشکی ایران»؛ مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
۲. مقاله «بازدارندگی فعال در جمهوری اسلامی»؛ دکتر جلال درویش.

قدرت موشکی ایران، عملاً معادلات نظامی منطقه را دگرگون کرده و توازن قوا را به نفع محور مقاومت تغییر داده است. حمله دقیق به پایگاه عین الاسد آمریکا (بهمن ۱۳۹۸)، نقطه عطفی در نمایش عملی این قدرت بود.

قدرت پهپادی جمهوری اسلامی ایران؛ بازوی راهبردی نبردهای آینده

مقدمه: تحول نبردهای آینده و نقش ایران

در عصر جدید نبردها، «جنگ‌های بدون سرنشین» به سرعت جایگزین شیوه‌های سنتی شده‌اند. پهپادها (پرنده‌های هدایت‌پذیر از دور) با قابلیت شناسایی، رهگیری، تهاجم و عملیات ترکیبی، به سلاح استراتژیک قرن ۲۱ تبدیل شده‌اند. جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از ظرفیت علمی، جهادی و بومی، در زمره پنج قدرت برتر پهپادی جهان قرار گرفته است.

رهبر معظم انقلاب می‌فرمایند: قدرت پهپادی امروز ایران، تحسین برانگیز و افتخارآفرین است. ما در این عرصه، در تراز جهانی حرفی برای گفتن داریم. (بیانات در دیدار فرماندهان نیروی هوافضای سپاه، ۲۸/۳/۱۴۰۱)

تاریخچه و جهش پهپادی

توسعه پهپاد در ایران، ریشه در دوران دفاع مقدس دارد؛ زمانی که شهید طهرانی مقدم و هم‌زمانش، از ابتدایی‌ترین ابزارها برای رصد دشمن استفاده می‌کردند. این روند، با فعالیت مؤسسات صنعتی مانند صایران، وزارت دفاع، و نیروی هوافضای سپاه به مرحله پیشرفته رسید. طی دو دهه اخیر، طراحی و تولید پهپادهایی چون:

• **شاهد ۱۲۹** (با مداومت پروازی بالا و قابلیت تهاجمی)

• **شاهد ۱۳۶** (پهپاد انتحاری با برد بلند)

• **فطرس، مهاجر، کرار، آرش، و رعد** (در نقش‌های شناسایی، تهاجم و جنگال)

ایران را به کشوری با توانمندی تولید انبوه، هوش مصنوعی و طراحی مستقل پهپاد تبدیل کرده است.

نقش پهپاد در دکترین دفاعی و هجومی

در ساختار عملیاتی جمهوری اسلامی، پهپادها نه فقط برای شناسایی و پشتیبانی، بلکه در نقش‌های تهاجمی و بازدارنده فعال به کار می‌روند. مأموریت‌های نمونه:

• **عملیات دقیق علیه مواضع تروریست‌ها در**

سوریه و عراق

• **ردگیری و رهگیری تحرکات دشمن در خلیج فارس**

• **نفوذ به سامانه‌های پدافندی دشمن و پایگاه‌های**

حساس

• **حمایت پهپادی از یگان‌های رزمی زمینی، هوایی**

و دریایی

رهبر انقلاب در همین رابطه تصریح می‌کنند: پهپاد امروز،

فقط ابزار جنگ نیست؛ نماد اراده ملی ما در خلاقیت و بازاریابی است. (بیانات در بازدید از نمایشگاه دستاوردهای دفاعی، ۴/۶/۱۴۰۲)

تأثیر راهبردی در سطح منطقه و جهان

قدرت پهپادی ایران، نه تنها موازنه قدرت در منطقه را تغییر داده، بلکه در معادلات جهانی **جنگ‌های نامتقارن** نیز نقش‌آفرینی کرده است. رسانه‌های غربی اذعان دارند که فناوری‌های هوش مصنوعی، جنگ الکترونیک، پرواز رادار گریز و پرتاب از زیر دریا، از مزایای پهپادهای ایرانی است. ایران، با نگاه بلندمدت به آینده جنگ‌ها، سرمایه‌گذاری راهبردی، از پروازهای ۲۰۰۰ کیلومتری تا مشارکت در جنگ ترکیبی سایر - پهپاد، نشان می‌دهد در مرز **آینده‌سازی قدرت نظامی** قرار دارد.

منابع:

۱. پایگاه پژوهشی دانشگاه عالی دفاع ملی، گزارش سالانه ۱۴۰۲

۲. ترجمه تحلیل مؤسسه RAND درباره توان پهپادی ایران، ۲۰۲۳

قدرت پهپادی ایران، نه تنها موازنه قدرت در منطقه را تغییر داده، بلکه در معادلات جهانی جنگ‌های نامتقارن نیز نقش‌آفرینی کرده است. رسانه‌های غربی اذعان دارند که فناوری‌های هوش مصنوعی، جنگ الکترونیک، پرواز رادار گریز و پرتاب از زیر دریا، از مزایای پهپادهای ایرانی است.

سامانه‌های پدافندی و امنیت آسمان ایران

مقدمه: آسمانی امن در سایه بیداری دفاعی

یکی از شاخصه‌های اقتدار دفاعی هر کشور، توانایی در **محافظت از حریم هوایی** آن است. ایران اسلامی با طراحی و توسعه سامانه‌های پدافندی بومی، امروز از **امن‌ترین آسمان‌های منطقه** برخوردار است. این توان نه فقط در برابر تهاجمات نظامی کلاسیک، بلکه در تقابل با فناوری‌های پیشرفته نظیر پرنده‌های پنهان کار، جنگال و موشک‌های کروز نیز اثبات شده است.

رهبر معظم انقلاب در این باره می‌فرمایند: پدافند هوایی امروز در خط مقدم دفاع از کشور است... آسمان ایران باید امن‌ترین آسمان برای مردم و خطرناک‌ترین آسمان برای متجاوز باشد. (بیانات در دیدار فرماندهان قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیا (ص)، ۱۶/۶/۱۳۹۵)

از وابستگی تا خودکفایی

پیش از انقلاب اسلامی، ایران وابسته مطلق به سامانه‌های پدافندی غربی نظیر هاوک و اسکای گارد بود؛ اما پس از انقلاب، با قطع وابستگی و آغاز جنگ تحمیلی، نیاز به طراحی سامانه‌های بومی بیش‌ازپیش احساس شد. طی چهار دهه اخیر، نیروهای مسلح به‌ویژه **قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیا (ص)**، **وزارت دفاع و نیروی هوافضای سپاه**، سامانه‌هایی را طراحی و عملیاتی کردند که امروز ایران را در زمره قدرتهای پدافندی منطقه قرار داده‌اند.

سامانه‌های بومی دفاع هوایی

سامانه‌های بومی متنوعی در ایران طراحی و عملیاتی شده‌اند که هر کدام برای تهدیدات خاصی به کار می‌روند. برخی از مهم‌ترین این سامانه‌ها عبارت‌اند از:

- باور ۳۷۳: رقیب ایرانی سامانه S-300، با قابلیت درگیری با اهداف در ارتفاع بالا و برد ۳۰۰ کیلومتر
- خرداد ۱۵: سامانه موشکی میان‌برد که توانست پهپاد پیشرفته آمریکایی RQ-۴ را در سال ۱۳۹۸ سرنگون کند
- مرصاد، تلاش، طیس و مجید: برای پوشش لایه‌لایه و مقابله با

تهدیدات موشکی، هواگردی و پهپادی

- سامانه‌های اپتیکی، راداری و شنود الکترونیکی بومی که در شبکه یکپارچه پدافند کشور ایفای نقش می‌کنند

توان شبکه یکپارچه پدافند هوایی

یکی از نقاط قوت جمهوری اسلامی ایران، برخورداری از شبکه یکپارچه پدافند هوایی است که شامل سامانه‌های شناسایی، فرماندهی، کنترل و درگیری از تمامی قوای مسلح (ارتش، سپاه و بسیج) می‌شود. این شبکه: قابلیت شناسایی و رهگیری اهداف در بردهای کوتاه، متوسط و بلند را دارد، توان انهدام هم‌زمان چندین هدف در ارتفاع‌ها و بردهای مختلف را فراهم می‌کند، با کمک فناوری بومی و هوش مصنوعی، سطح واکنش به تهدیدات را ارتقا داده است

عملیات‌های موفق پدافند در میدان واقعی

نمونه‌های بارز موفقیت پدافندی ایران: سرنگونی پهپاد RQ-۴ آمریکایی (۱۳۹۸)؛ با سامانه خرداد ۱۵ در خلیج فارس، مقابله با پهپادهای صهیونیستی و تروریستی در شرق سوریه و غرب عراق، رهگیری پهپادهای متجاوز در رزمایش‌های سپاه و ارتش طی سال‌های اخیر، شناسایی و دفع حملات ترکیبی سایبری و جنگال علیه سامانه‌های راداری

آینده‌نگری و توسعه بومی

نیروهای مسلح ایران با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مانند **رادارهای آرایه فازی**، **شبکه‌سازی چندلایه**، **هوش مصنوعی و الگوریتم‌های یادگیرنده**، در حال توسعه نسل جدید سامانه‌های پدافندی هستند. پروژه‌های آینده‌محور نظیر **سامانه صیاد-B۴** و **سامانه رعد نوین**، آینده امنیت هوایی ایران را تضمین می‌کنند.

یکی از نقاط قوت جمهوری اسلامی ایران، برخورداری از شبکه یکپارچه پدافند هوایی است که شامل سامانه‌های شناسایی، فرماندهی، کنترل و درگیری از تمامی قوای مسلح (ارتش، سپاه و بسیج) می‌شود.

جنگ الکترونیک و سایبری؛ میدان‌های خاموش اقتدار ایران

مقدمه: جبهه‌های ناپیدای نبرد

جنگ امروز، دیگر فقط بر بستر خاک و آتش شکل نمی‌گیرد؛ بلکه در میدان‌هایی خاموش اما پراسیب مانند **سایبر، امواج، داده و رمز** نیز جریان دارد. جنگ الکترونیک (EW) و نبردهای سایبری، از مؤلفه‌های حیاتی قدرت دفاعی و امنیت ملی محسوب می‌شوند. جمهوری اسلامی ایران با اتکا به ظرفیت‌های بومی، در این میدان‌های نوین، حضوری مؤثر و بازدارنده دارد. رهبر معظم انقلاب تأکید می‌کنند: امروز میدان جنگ تغییر کرده؛ تسلط اطلاعاتی، سایبری، کنترل داده و جنگ شناختی از جبهه‌های جدی است که باید در آن‌ها قدرتمند باشیم. (بیانات در دیدار فرماندهان ارتش، ۲۸/۱/۱۴۰۰)

جایگاه جنگال و سایبر در راهبرد دفاعی ایران

جنگ الکترونیک شامل مجموعه‌ای از عملیات‌هاست که از طریق پارازیت، فریب، شنود و اخلال، قدرت فرماندهی و ارتباط دشمن را مختل می‌سازد. در کنار آن، **حوزه سایبر** نیز عرصه‌ای استراتژیک برای دفاع و حمله در فضای مجازی، زیرساخت‌های حیاتی، بانک‌های اطلاعاتی و شبکه‌های فرماندهی است.

ایران با تشکیل یگان‌های تخصصی در **سپاه، ارتش، وزارت دفاع و سازمان پدافند غیرعامل**، راهبرد مشخصی برای دفاع سایبری و جنگال طراحی کرده است.

توانمندی‌های شاخص ایران در جنگال

توسعه سامانه‌های پیشرفته جنگال زمینی و هوایی، استفاده از پهپادهای جنگال‌بر برای اخلال در سامانه‌های ارتباطی دشمن، رهگیری و اخلال در موج‌های ارتباطی نظامی دشمنان در خلیج فارس و غرب آسیا، شنود و رصد الکترونیکی دقیق تحرکات دشمن در سطح منطقه سامانه‌هایی مانند صاعقه، نجم، نوین و ثامن از دستاوردهای مهم حوزه جنگال هستند که توانایی کورسازی سامانه‌های هدایت‌شونده، اخلال در رادارهای دشمن و هدایت موشک‌ها را دارند.

عرصه سایبری؛ دفاع فعال در برابر تهدیدات پیچیده

در عرصه سایبری نیز، جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه پس از حمله و یروسی استاکس‌نت (۱۳۸۸)، با تقویت زیرساخت‌ها، به‌سرعت خود را در سطح جهانی ارتقا داد. امروز: شبکه دفاع سایبری سپاه پاسداران یکی از پیشرفته‌ترین سیستم‌های دفاع از زیرساخت‌ها در منطقه است، سامانه‌های شبیه‌ساز تهدیدات سایبری و عملیات قرمز برای تمرین و واکنش سریع طراحی شده‌اند، با اتکا به نیروی انسانی نخبه، ایران توانایی پیش‌دستی در برابر حملات سایبری و حتی تهاجم محدود دیجیتال را داراست

نمونه‌های موفق از تقابل سایبری و جنگال ایران

- شناسایی و دفع عملیات‌های مشترک سایبری اسرائیل و آمریکا علیه تأسیسات نفتی و هسته‌ای ایران
 - نفوذ اطلاعاتی به پهپادهای دشمن و فرود اجباری آن‌ها (مانند RQ-۱۷۰ در ۲۰۱۱)
 - اخلال در ارتباطات و GPS شناورهای متجاوز در خلیج فارس
 - شبیه‌سازی حملات سایبری دشمن در رزمایش‌های بزرگ پدافند غیرعامل
- منابع:

۱. گفتگو با سردار حاج‌زاده درباره جنگ الکترونیک، خبرگزاری فارس، خرداد ۱۴۰۲
۲. تحلیل مؤسسه Kaspersky درباره ساختار سایبری ایران، ۲۰۲۳

شبکه دفاع سایبری سپاه پاسداران یکی از پیشرفته‌ترین سیستم‌های دفاع از زیرساخت‌ها در منطقه است، سامانه‌های شبیه‌ساز تهدیدات سایبری و عملیات قرمز برای تمرین و واکنش سریع طراحی شده‌اند

صنایع دفاعی و شرکت‌های دانش بنیان؛ پیشران اقتدار نظامی ایران

مسیر بومی سازی اقتدار

سیستم‌های هشدار زودهنگام راداری، سکویهای پرتاب فضایی نور و پلتفرم‌های نبرد الکترونیک و سایبری منجر شده است.

شرکت‌های دانش بنیان؛ بازوی نرم قدرت دفاعی

در سال‌های اخیر، بیش از ۱۵۰۰ شرکت دانش بنیان فعال در حوزه دفاعی در کشور شکل گرفته‌اند که در زمینه‌هایی مانند هوش مصنوعی، نانو، بیوتکنولوژی، رمزنگاری، تولید مواد پیشرفته، طراحی تراشه‌های خاص نظامی و موتورهای توربوجت همکاری دارند. سازمان‌هایی نظیر: سازمان صنایع هوافضا، سازمان پژوهش و نوآوری دفاعی (سپند)، قرارگاه علمی - تحقیقاتی امام حسن مجتبی (ع) پشتیبان این شرکت‌ها در مسیر توسعه فناوری هستند.

اقتصاد دفاعی و بازدارندگی فناوریانه

سرمایه‌گذاری در صنایع دفاعی نه تنها سبب افزایش بازدارندگی شده، بلکه به رشد فناوری و اشتغال در سایر بخش‌ها نیز منجر شده است. صنایع دفاعی موتور محرک صنایعی مانند فولاد، مواد پیشرفته، اپتیک، الکترونیک و حتی کشاورزی هوشمند شده‌اند.

امام خمینی (ره) درباره استقلال دفاعی کشور فرموده‌اند: ملت ما باید بداند تا ما در برابر قدرت‌ها ایستادگی نکنیم و خود را تجهیز نکنیم، همیشه ذلیل خواهیم بود. (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۲۳۲)

منابع:

۱. نشریه «دانش بنیان و دفاع ملی»، شماره ۹، زمستان ۱۴۰۱

مرکز راهبردی دفاعی سپاه، گزارش سالانه نوآوری دفاعی، ۱۴۰۲

یکی از پایه‌های اقتدار نظامی و بازدارندگی دفاعی، بر خورداری از زنجیره کامل صنایع دفاعی بومی و فناوریانه است. ایران با سرمایه‌گذاری در صنایع راهبردی، پس از انقلاب اسلامی، به کشوری خود کفا در طراحی، تولید و توسعه تجهیزات دفاعی پیشرفته تبدیل شده است. این پیشرفت موهون هم‌افزایی بین نیروهای مسلح، وزارت دفاع و جامعه علمی کشور است.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص اهمیت فناوری دفاعی می‌فرمایند: اگر در عرصه دفاعی و نظامی عقب بمانیم، نه امنیت خواهیم داشت، نه اقتصاد، نه عزت... امروز پیشرفت در صنایع دفاعی یعنی مصونیت ملی. (بیانات در بازدید از نمایشگاه دستاوردهای صنایع دفاعی، ۱۳۹۵/۵/۳۱)

وزارت دفاع؛ پیشران تحول فناوریانه

وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، از مهم‌ترین نهادهای فناوری کشور است که در حوزه‌های راهبردی مانند هوافضا، موشکی، دریایی، راداری، الکترونیک و ساخت تسلیحات پیشرفته، پروژه‌های بزرگی را با موفقیت اجرا کرده است. مهم‌ترین ویژگی این صنعت، تولید بر اساس نیاز واقعی میدان نبرد و بدون وابستگی خارجی است.

دستاوردهایی نظیر: جنگنده کوثر و پهپادهای پیشرفته سری «سیمرغ»، موشک‌های بالستیک فاتح، قدر، خرمشهر و سجیل، ناوشکن‌های جماران، دماوند، سهند و زیردریایی فاتح، سامانه‌های دفاع هوایی باور ۳۷۳ و صیاد B۴ گواهی است بر توان صنعتی و علمی دفاعی کشور.

نقش سپاه در پیشرفت صنایع نظامی

نیروی هوافضای سپاه، نه تنها در عرصه موشکی و پهپادی، بلکه در حوزه‌های جنگ الکترونیک، ساخت سامانه‌های پدافندی و تجهیزات ارتباطی نقش فعالی ایفا کرده است. همکاری سپاه با صنایع دانش بنیان، به شکل‌گیری پروژه‌هایی نظیر: پرتابگرهای متحرک موشکی،

سرمایه‌گذاری در صنایع دفاعی نه تنها سبب افزایش بازدارندگی شده، بلکه به رشد فناوری و اشتغال در سایر بخش‌ها نیز منجر شده است. صنایع دفاعی موتور محرک صنایعی مانند فولاد، مواد پیشرفته، اپتیک، الکترونیک و حتی کشاورزی هوشمند شده‌اند.

بسیج مستضعفین؛ بازوی قوی نظام و ارتش مردمی انقلاب

جهاد تبیین و نبرد روایت‌ها

در میدان جنگ‌شناختی و رسانه‌ای، بسیج با تشکیل هسته‌های جهاد تبیین، تولید محتوای میدانی، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی، حضور در فضای مجازی و پاسخ به شبهات، به مقابله با پروژه تحریف، سیاه‌نمایی و روایت‌سازی دشمن برخاسته است. بسیج دانشجویی، بسیج رسانه و بسیج اساتید از پیشران‌های اصلی این میدان‌اند.

مدیریت مردمی بحران‌ها؛ از کرونا تا زلزله

حضور بسیج در بحران کرونا، تجربه‌ای بی‌نظیر از مدیریت مردمی در شرایط اضطراری بود. اجرای طرح شهید سلیمانی، توزیع گسترده بسته‌های معیشتی در قالب «کمک‌های مؤمنانه»، ساماندهی داوطلبان سلامت و پشتیبانی از نظام درمانی، تنها بخشی از ظرفیت نهفته بسیج در شرایط ملی بود. همچنین در حوادثی چون سیل گلستان، زلزله کرمانشاه و سیستان و بلوچستان، بسیج نخستین نیروی امدادی حاضر در صحنه بوده است.

الگوی برای امت‌های مظلوم منطقه

تجربه بسیج مستضعفین به الگوی الهام‌بخش برای ملت‌های منطقه بدل شده است. بسیاری از گروه‌های مقاومت در عراق، لبنان، سوریه، یمن و فلسطین، مدل سازمان‌دهی بسیجی را پذیرفته و بومی‌سازی کرده‌اند. این همان «صادرات فرهنگی قدرت» است که انقلاب اسلامی از مسیر بسیج آن را تحقق بخشیده است.

منبع: پژوهش‌نامه بسیج، گزارش‌های سازمان بسیج

در میدان جنگ‌شناختی و رسانه‌ای، بسیج با تشکیل هسته‌های جهاد تبیین، تولید محتوای میدانی، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی، حضور در فضای مجازی و پاسخ به شبهات، به مقابله با پروژه تحریف، سیاه‌نمایی و روایت‌سازی دشمن برخاسته است.

شجره طیبه اقتدار مردمی

«بسیج» در منظومه قدرت جمهوری اسلامی، نه تنها یک نهاد نظامی یا امنیتی صرف، بلکه تجسمی از پیوند ارگانیک میان مردم و انقلاب است. امام خمینی (ره) آن را «شجره طیبه» خواند؛ ریشه‌دار، بالنده و گره‌خورده با ایمان، غیرت و فطرت مردمی. بسیج برخلاف ارتش‌های کلاسیک، با ساختاری داوطلبانه، انعطاف‌پذیر و چندوجهی شکل گرفته که هم‌زمان قادر است در میدان نبرد سخت، جهاد نرم، بحران‌های اجتماعی و جنگ روایت‌ها حاضر شود و مؤثر عمل کند.

ساختار لایه‌لایه و میدان‌های متکثر

یکی از مزایای راهبردی بسیج، چندبُعدی بودن آن است. این نهاد در قالب‌هایی چون بسیج دانش‌آموزی، دانشجویی، طلاب، مهندسان، جامعه پزشکی، کارگری، اساتید، هنرمندان، زنان، رسانه و... حضور دارد. چنین گستره‌ای، بسیج را به یک «ارتش مردمی فراگیر» بدل کرده است که در جای‌جای کشور و در همه اقشار اجتماعی نفوذ دارد.

اقتدار امنیتی در مواجهه با تهدیدات داخلی

بسیج به‌عنوان بازوی پشتیبان اطلاعاتی و عملیاتی سپاه پاسداران، در جنگ تحمیلی، مدیریت تهدیدات امنیتی، اغتشاشات شهری، فتنه‌های سازمان‌یافته و جنگ ترکیبی دشمن نقش محوری ایفا کرده است. بسیج توانسته ضمن تقویت امنیت محلی، به مرجع آرامش اجتماعی در مواقع بحرانی تبدیل شود.

موتور محرک جهاد خدمت و محرومیت‌زدایی

کارنامه بسیج در عرصه خدمت‌رسانی، مصداقی عملی از «اقتدار برای مردم» است. در مناطق محروم، مرزی، عشایری و حاشیه‌ای، گروه‌های جهادی بسیج در خط مقدم ساخت‌خانه، مدرسه، بیمارستان، آبرسانی، اشتغال‌زایی و توانمندسازی بوده‌اند بیش از ۲۰ هزار گروه جهادی در سراسر کشور فعال شده‌اند که نه فقط بار خدماتی، بلکه پیام هویتی و ایمانی انقلاب را نیز با خود حمل می‌کردند.

نیروی دریایی و تسلط بر تنگه هرمز

کلاس غدیر و فاتح تا ناوشکن‌هایی مانند سهند، دنا و جماران، همگی نشانه‌هایی از توان داخلی و خودکفایی دفاعی‌اند. موشک‌های دریایی مانند «نور»، «قدیر»، و «کروز ابومهدی» قابلیت هدف‌گیری دقیق کشتی‌های دشمن تا شعاع‌های بالا را دارند و توازن بازدارندگی در منطقه را به نفع ایران تغییر داده‌اند.

راهبرد تسلط و بازدارندگی در تنگه هرمز

در همه دکترین‌های دفاعی ایران، تسلط بر تنگه هرمز نه فقط یک مزیت جغرافیایی، بلکه یک ابزار بازدارنده راهبردی در برابر تهدیدات دشمن محسوب می‌شود. پیام‌های صریح مسئولان نظامی و سیاسی ایران همواره حاوی این نکته بوده است که «امنیت تنگه هرمز باید برای همه یا برای هیچ کس» باشد. همین اصل، آمریکا و متحدانش را در تصمیم‌گیری‌های خصمانه علیه ایران محتاط کرده است.

نقش رزمایش‌های دریایی در تثبیت اقتدار

رزمایش‌های ترکیبی نیروی دریایی با مشارکت ارتش و سپاه، و گاه با همکاری کشورهای همسایه نظیر روسیه و چین، به صورت دوره‌ای در خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان برگزار می‌شوند. این رزمایش‌ها علاوه بر ارتقای آمادگی نیروها، نمایش قدرت نرم و سخت ایران در سطح منطقه‌ای و جهانی نیز محسوب می‌شوند. رسانه‌های جهانی اغلب پوشش وسیعی به این تمرینات می‌دهند که نشان از وزن راهبردی ایران در معادلات دریایی دارد.

منبع: نیروی دریایی ارتش و سپاه، اسناد راهبردی دریایی جمهوری اسلامی ایران

در شرایط تحریم‌های شدید، صنایع دفاعی ایران موفق به طراحی و ساخت تجهیزات پیشرفته دریایی شده‌اند. از زیردریایی‌های کلاس غدیر و فاتح تا ناوشکن‌هایی مانند سهند، دنا و جماران، همگی نشانه‌هایی از توان داخلی و خودکفایی دفاعی‌اند.

تنگه هرمز؛ شاه‌رگ انرژی جهان

تنگه هرمز یکی از حیاتی‌ترین گلوگاه‌های انرژی جهان است که روزانه بیش از ۲۰ درصد نفت مصرفی جهان از آن عبور می‌کند. موقعیت ژئوپلیتیکی این تنگه، آن را به نقطه‌ای راهبردی و حساس در معادلات امنیتی و اقتصادی جهان تبدیل کرده است. جمهوری اسلامی ایران با داشتن سواحل وسیع در خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان، صاحب امتیاز ژئواستراتژیک و ویژه‌ای است که نیروی دریایی‌اش را به بازیگری تعیین‌کننده در منطقه بدل کرده است.

دکترین دریایی ایران؛ دفاع پیش‌دستانه در آب‌های دور

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران (نداجا) در کنار نیروی دریایی سپاه پاسداران، بر اساس دکترین دفاع پیش‌دستانه، حضور فعال در آب‌های آزاد و دوردست را در دستور کار خود قرار داده‌اند. این راهبرد، از یک سو به منظور حفاظت از منافع ملی در حوزه‌های فراسرزمینی طراحی شده و از سوی دیگر پیام‌آور اقتدار و اعتماد به نفس دفاعی ایران در سطح بین‌المللی است. اعزام ناوگروه‌های ایرانی به اقیانوس هند، دریای سرخ، خلیج عدن و حتی تا حیط خلوت آمریکا (آتلانتیک جنوبی)، نشان‌دهنده تحقق بخش‌هایی از این دکترین است.

نیروی دریایی سپاه؛ متخصص نبرد نامتقارن

در کنار نداجا، نیروی دریایی سپاه با تاکتیک‌های چابک و شناورهای تندرو، پدیده‌ای منحصربه‌فرد در نبرد دریایی نامتقارن خلق کرده است. این نیرو در مأموریت‌های مقابله با تجاوز، دفاع ساحلی و رصد تحرکات ناوهای فرامنطقه‌ای در خلیج فارس نقش محوری دارد. تمرینات گسترده؛ مانند رزمایش پیامبر اعظم، قدرت عملیاتی نیروی دریایی سپاه را در مواجهه با ناوهای سنگین و شناورهای دشمن به نمایش گذاشته‌اند.

ساخت تجهیزات بومی؛ از زیردریایی تا موشک کروز

در شرایط تحریم‌های شدید، صنایع دفاعی ایران موفق به طراحی و ساخت تجهیزات پیشرفته دریایی شده‌اند. از زیردریایی‌های

نیروی هوایی و نبرد در آسمان تحریم‌ها

تحریم، مانع یا محرک؟

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، نیروی هوایی ارتش و ساختار صنایع دفاعی ایران با موجی از تحریم‌های تسلیحاتی مواجه شد. غرب به‌ویژه آمریکا، باهدف زمین گیر کردن توان هوایی ایران، مانع تأمین قطعات و آموزش خلبانان شد. اما آنچه رخ داد، خلاف انتظار دشمن بود: «تحریم» نه تنها سد راه نشد، بلکه به «محرک جهش» تبدیل گردید. متخصصان ایرانی، با اتکا به دانش بومی، نهادهای علمی و جهاد خودکفایی، وارد میدان تولید تجهیزات هوایی شدند.

شکستن آسمان با بال‌های بومی

در حوزه هواپیماهای جنگنده، ایران موفق به تعمیر، بازسازی و به‌روزرسانی ناوگان هوایی دوران پیش از انقلاب شد و در گام بعد، طراحی بومی را آغاز کرد. ساخت جنگنده‌های کوثر و صاعقه، نمونه‌ای از دستیابی ایران به فناوری‌های پیچیده مهندسی معکوس و طراحی مستقل است. کوثر به‌عنوان جنگنده‌ای آموزشی رزمی، تماماً در داخل کشور طراحی و ساخته شده و از لحاظ رادار، اویونیک و قدرت مانور، با بسیاری از جنگنده‌های سبک هم‌رده رقابت می‌کند.

پهپادها؛ سلاح انقلاب در نبرد نامتقارن

یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای ایران در حوزه هوایی، توسعه فناوری پهپادهاست. از پهپادهای شناسایی مانند مهاجر تا پهپادهای تهاجمی همچون شاهد ۱۲۹ و شاهد ۱۳۶، ایران امروز جزو ۵ قدرت برتر پهپادی جهان محسوب می‌شود. استفاده از پهپادهای ایرانی در محور مقاومت، جنگ یمن، و حتی رصد پایگاه‌های آمریکایی، عمق نفوذ و کارآمدی این توانمندی را نشان داده است. عملیات‌های دقیق علیه مراکز تروریستی در اقلیم کردستان عراق نیز با استفاده از همین تجهیزات انجام شد.

پدافند هوایی؛ دیوار فولادین

برای دفاع از آسمان کشور، ایران سامانه‌های پدافندی چندلایه‌ای توسعه داده است. سامانه «باور ۳۷۳» به‌عنوان رقیب ایرانی اس-۳۰۰، توانایی کشف و انهدام اهداف تا فاصله ۳۰۰ کیلومتری را دارد. سامانه‌های «سوم خرداد» و «مرصاد» نیز توان رهگیری هم‌زمان چند هدف پرسرعت را دارند. ساقط شدن پهپاد جاسوسی پیشرفته آمریکایی (Global Hawk) توسط پدافند سپاه، نقطه عطفی در نمایش قدرت پدافند ایرانی بود که بازتاب جهانی یافت.

جنگ راداری و جنگ الکترونیک

در حوزه رادار و نبرد الکترونیکی، ایران موفق به تولید سامانه‌های رصد و اخلاص شده است. رادارهای آرایه فازی، سامانه‌های کشف اهداف پنهان‌کار و ابزارهای اخلاص در ارتباطات دشمن، بخشی از توانمندی‌های جنگ نوین هوایی ایران‌اند.

کشف اهداف پنهان‌کار و ابزارهای اخلاص در ارتباطات دشمن، بخشی از توانمندی‌های جنگ نوین هوایی ایران‌اند. این پیشرفت‌ها نه تنها به بازدارندگی کمک کرده‌اند، بلکه مانع از غافلگیری کشور در سناریوهای حمله ناگهانی شده‌اند.

آمادگی، آموزش، انگیزه

نقش نیروی انسانی متخصص و متعهد در نیروی هوایی حیاتی است. آموزش خلبانان، تکنسین‌ها و مهندسان در دانشگاه هوایی شهید ستاری و نهادهای وابسته، منجر به رشد نسلی شده که با روحیه انقلابی و دانش پیشرفته، خود را وقف اقتدار آسمان ایران کرده‌اند. رزمایش‌های مشترک و تمرین‌های ترکیبی میان ارتش و سپاه نیز آمادگی عملیاتی را در سطح بالایی حفظ کرده است.

منبع: وزارت دفاع، صنایع هوایی قدس، گزارش‌های تخصصی ارتش و سپاه

در حوزه رادار و نبرد الکترونیک، ایران موفق به تولید سامانه‌های رصد و اخلاص شده است. رادارهای آرایه فازی، سامانه‌های کشف اهداف پنهان‌کار و ابزارهای اخلاص در ارتباطات دشمن، بخشی از توانمندی‌های جنگ نوین هوایی ایران‌اند.

اقتدار سپاه در برابر فتنه‌ها و اغتشاشات

فتنه‌شناسی در گفتمان امنیت ملی

در ادبیات انقلاب اسلامی، فتنه فقط یک اغتشاش خیابانی نیست؛ بلکه پروژه‌ای پیچیده برای فروپاشی آرام‌بنیان‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نظام است. از همین منظر، نقش سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مهار فتنه‌ها، نه یک مأموریت صرف امنیتی، بلکه وظیفه‌ای تمدنی برای حفظ کیان جمهوری اسلامی و صیانت از جمهوریت و اسلامیت آن به شمار می‌آید. این نقش از ابتدای انقلاب تا امروز با هوشمندی، صوری و هوشیاری دنبال شده است.

تجربه‌نگاری از فتنه‌های ۸۸، ۹۶ و ۱۴۰۱

در فتنه سال ۱۳۸۸، دشمن با استفاده از ابزار رسانه و نخبگان سیاسی مرعوب، سعی کرد فضای اعتراضی را به کودتای رنگی تبدیل کند. سپاه، باتکیه بر اطلاعات دقیق، اشراف میدانی، و همراهی با مردم، از تجزیه اراده ملی جلوگیری کرد. در حوادث سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸، ماجرا از جنس «فتنه معیشتی» بود؛ دشمن با تحریک مطالبات اقتصادی، تلاش داشت افکار عمومی را به سمت براندازی سوق دهد. بار دیگر، حضور هوشمندانه و حداقلی سپاه، در کنار جلب اعتماد عمومی، نقشه‌ها را خنثی کرد.

در فتنه ۱۴۰۱ که از جنس «جنگ ترکیبی شناختی» بود، سپاه با بهره‌گیری از توان اطلاعاتی، رسانه‌ای و اجتماعی خود، موفق شد با کمترین هزینه امنیتی، بزرگ‌ترین پروژه اغتشاش سازمان‌یافته توسط سرویس‌های اطلاعاتی خارجی را مهار کند. در این میان، میدان‌داری روایت‌سازی توسط رسانه‌های انقلابی و فعال‌سازی ظرفیت‌های مردمی، به‌ویژه بسیج، نقش کلیدی داشت.

رویکرد مردم پایه در امنیت

یکی از ویژگی‌های متمایز عملکرد سپاه، نگاه مردم‌محور به امنیت است. برخلاف الگوهای کلاسیک امنیتی که مبتنی بر سرکوب است، سپاه تلاش دارد ابتدا لایه‌های پنهان فتنه را بشناسد، سپس با

هدایت هوشمندانه افکار عمومی و افشای سناریوهای دشمن، جلوی بروز درگیری و هزینه‌های اجتماعی را بگیرد. در این مسیر، نه تنها از ظرفیت بسیج، بلکه از نهادهای فرهنگی، رسانه‌ای، دانشگاهی و مساجد نیز بهره می‌گیرد. این الگوی «امنیت مشارکتی» را می‌توان یک نوآوری بومی در مدیریت بحران‌های پیچیده دانست.

چرا سپاه آماج حملات دشمن است؟

سپاه، به‌عنوان ستون فقرات اقتدار انقلاب اسلامی، همواره مورد هجوم تبلیغاتی دشمنان بوده است. دلیل این دشمنی روشن است: سپاه نه تنها پروژه‌های براندازی را با شکست مواجه کرده، بلکه با توسعه گفتمان مقاومت و عمق‌بخشی به قدرت منطقه‌ای ایران، نظم مطلوب غرب در غرب آسیا را مختل کرده است؛ بنابراین، هجمه‌های رسانه‌ای و تحریم‌های پی‌درپی علیه فرماندهان سپاه، بخشی از پازل مهار این نهاد راهبردی است.

امروز، نقش سپاه در مقابله با فتنه‌ها از یک نهاد امنیتی فراتر رفته و به بازوی تمدنی انقلاب اسلامی بدل شده است. هوشمندی در تشخیص تهدید، ظرفیت‌سازی اجتماعی، توان اطلاعاتی، و وفاداری به مردم و ولایت، عواملی است که سپاه را در خط مقدم صیانت از امنیت ملی قرار داده است. تجربه‌های گذشته نشان می‌دهد که هر جا فتنه‌ای سر برآورده، سپاه با تدبیر، نه با تندروی، به حفظ آرامش و اقتدار کشور کمک کرده است.

منبع: دکتر محمد دانش‌طلب؛ پژوهش‌های دانشگاه امام حسین (ع)، اسناد مقابله با جنگ ترکیبی

سپاه نه تنها پروژه‌های براندازی را با شکست مواجه کرده، بلکه با توسعه گفتمان مقاومت و عمق‌بخشی به قدرت منطقه‌ای ایران، نظم مطلوب غرب در غرب آسیا را مختل کرده است

دیدگاه دشمنان؛ قدرت دفاعی ایران در نگاه غرب

از بی‌اعتنایی تا دغدغه امنیتی

منطقه، در بسیاری از تحلیل‌های راهبردی غربی جایگاه ویژه‌ای دارد. از نگاه اندیشکده *Washington Institute*، قدرت ایران در سوریه، عراق، لبنان و یمن، نه حاصل اشغال نظامی، بلکه برآمده از یک الگوی مردمی و ایدئولوژیک در چارچوب «محور مقاومت» است. تحلیلگران هشدار داده‌اند که حذف یک فرمانده (مانند شهید سلیمانی) این ساختار را مختل نخواهد کرد، زیرا «مدل شبکه‌ای مقاومت» از جنس ساختاری و اعتقادی است، نه صرفاً وابسته به اشخاص.

نبرد سایبری و شناختی؛ میدان نوین تقابل

در فضای سایبری، ایران توانسته از یک کشور مصرف‌کننده به قدرتی تولیدگر و تهاجمی تبدیل شود. گزارش *FireEye* و *Microsoft Threat Intelligence* در سال‌های اخیر، ایران را در میان پنج کشور اول جهان در حملات سایبری هدفمند دسته‌بندی کرده‌اند. همچنین «جنگ روایت‌ها» و حضور فعال رسانه‌های هم‌راستای ایران در خنثی‌سازی جنگ روانی غرب، یکی از نگرانی‌های جدی محافل نخبگانی غرب به‌ویژه در ایام اغتشاشات داخلی ایران بوده است.

ارزیابی آینده‌نگرانه؛ تهدید یا ثبات ساز؟

برخی گزارش‌ها نظیر مقاله اخیر *Atlantic Council* معتقدند که اگرچه ایران در ظاهر تهدیدی برای منافع آمریکا تلقی می‌شود، اما به‌واسطه قدرت دفاعی اثبات، در واقع یکی از عناصر بازدارنده در برابر بی‌ثباتی‌های منطقه‌ای است. از این منظر، ایران نه فقط قدرتی خطرناک، بلکه واقعیتهای غیرقابل‌انکار و بازیگری تعیین‌کننده در معادلات جدید خاورمیانه است.

منبع: *Atlantic Council*، *Brookings*، *Foreign Affairs*، *RAND*

در نخستین سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بسیاری از محافل امنیتی و رسانه‌ای غربی، جمهوری اسلامی ایران را فاقد زیرساخت‌های قدرت دفاعی پایدار می‌دانستند. اما با گذشت زمان و ظهور واقعی قدرت‌های سخت و نیمه‌سخت ایران در منطقه، نگاه‌ها به کلی تغییر کرد. اکنون ایران نه تنها موضوع تحلیل‌های دائمی اندیشکده‌های آمریکایی و اروپایی است، بلکه یکی از «کانون‌های تهدید ساختاری برای نظم لیبرال» تلقی می‌شود.

گزارش‌های راهبردی اندیشکده‌ها؛ هشدار در حال تصاعد

اندیشکده‌های بزرگی مانند *RAND*، *Atlantic Council*، *CSIS*، *Brookings* و *Carnegie*، طی سال‌های اخیر بارها درباره ظرفیت دفاعی، موشکی، سایبری و منطقه‌ای ایران هشدار داده‌اند. تحلیلگران این مراکز، ایران را بازیگری توانمند در جنگ نامتقارن، دارای شبکه مقاومت فعال در چند کشور، و دارای توان بالای دفاعی در برابر حمله نظامی ارزیابی می‌کنند. در گزارش‌های سالانه، اغلب از «توان مهارناپذیر» و «تاب‌آوری فوق‌العاده» نظام ایران یاد شده است.

قدرت موشکی؛ کابوس پنتاگون

تقریباً در تمامی مقالات تحلیلی نشریاتی نظیر *Foreign Affairs* و *Defense One*، از قدرت موشکی ایران به‌عنوان یک ابزار بازدارنده کارآمد یاد شده است. دقت بالا، برد بلند، توانایی نقطه‌زنی، و قابلیت شلیک از سکوها، متحرک، از ویژگی‌هایی است که ارتش آمریکا را نسبت به هر گونه درگیری مستقیم با ایران مردد کرده است. حمله دقیق به پایگاه عین الاسد یا سرنگونی پهپاد فوق پیشرفته آمریکایی، نشانگر توان عملیاتی بالای ایران در میانه تحریم‌ها و تهدیدهاست.

سپاه قدس و راهبردهای فرامرزی

سپاه قدس به‌عنوان ابزار اصلی نفوذ استراتژیک ایران در

تقریباً در تمامی مقالات تحلیلی نشریاتی
نظیر *Defense* و *Foreign Affairs*
One، از قدرت موشکی ایران به‌عنوان یک
ابزار بازدارنده کارآمد یاد شده است.

رسانه و جنگ روایت‌ها

تجربه موفق در شکست پروژه‌های رسانه‌ای دشمن

در جریان اغتشاشات، رسانه‌های انقلابی، با روایت‌های میدانی، حضور در صحنه، استفاده از ظرفیت شهروند-خبرنگار و تولیدات متنوع تصویری و صوتی، توانستند تا حدود زیادی پروژه روایت‌سازی دشمن را ناکام بگذارند. پلتفرم‌های بومی نیز با وجود تحریم و تخریب، نقش مهمی در ایجاد روایت متقابل ایفا کردند. هنوز راهی طولانی در پیش است، اما تجارب اخیر نشان می‌دهد که روایت صادقانه، هوشمندانه و به هنگام، تأثیر گذارتر از عملیات پیچیده رسانه‌ای دشمن است.

رسانه انقلابی، نیازمند تحول ساختاری

برای پیروزی در جنگ روایت‌ها، رسانه‌های انقلاب باید از شکل سنتی و انفعالی خود عبور کنند. نیاز به گسترش رسانه‌های تصویری، تقویت رسانه‌های دانش‌بنیان، استفاده از هوش مصنوعی، و تربیت نسل جدیدی از روایتگران انقلاب اسلامی، از اولویت‌های قطعی جبهه فرهنگی انقلاب است. تنها در این صورت است که می‌توان نقشه‌های دشمن را پیش از اجرا خنثی کرد و ابتکار عمل را در میدان نبرد نرم، به دست گرفت.

منبع: اندیشکده‌های رسانه‌ای انقلاب اسلامی، جهاد تبیین

برای پیروزی در جنگ روایت‌ها، رسانه‌های انقلاب باید از شکل سنتی و انفعالی خود عبور کنند. نیاز به گسترش رسانه‌های تصویری، تقویت رسانه‌های دانش‌بنیان، استفاده از هوش مصنوعی، و تربیت نسل جدیدی از روایتگران انقلاب اسلامی، از اولویت‌های قطعی جبهه فرهنگی انقلاب است.

روایت، میدان اصلی جنگ نوین

در دوران جنگ نرم، رسانه دیگر فقط ابزار اطلاع‌رسانی نیست، بلکه تبدیل به «میدان نبرد» شده است؛ نبردی که در آن هر تصویر، تیتراژ، و حتی سکوت، می‌تواند سرنوشت یک ملت را دگرگون کند. انقلاب اسلامی ایران، از ابتدای پیروزی، به دلیل ماهیت ضدسلطه خود، هدف جنگ روانی و روایت‌سازی‌های مسموم قرار گرفت. امروز، این جنگ به اوج خود رسیده است: نبرد روایت‌ها.

چرا روایت مهم‌تر از واقعیت است؟

در جنگ روایت‌ها، واقعیت‌ها همان قدر اهمیت دارند که روایت آن واقعیت‌ها. آن که بتواند یک واقعه را زودتر، جذاب‌تر و گسترده‌تر روایت کند، حتی اگر دروغ بگوید، افکار عمومی را تصرف می‌کند. دشمن، از فتنه ۸۸ تا اغتشاشات ۱۴۰۱، همواره با ساختن روایت‌هایی از ظلم، خشونت، سرکوب و بی‌عدالتی، کوشیده است تصویر نظام اسلامی را وارونه جلوه دهد. در برابر این حمله، رسانه‌های انقلابی گاه منفعل، گاه کند، و گاه دچار خودسانسوری بوده‌اند.

جهاد تبیین؛ پاسخ راهبردی به جنگ رسانه‌ای

رهبر معظم انقلاب، با طرح مفهوم «جهاد تبیین»، مسیر پاسخ به این حمله‌ها را مشخص کردند. تبیین، فقط بازگویی واقعیت نیست؛ هنری است که حقیقت را در ذهن‌ها و دل‌ها بنشانند. رسانه تبیینی، رسانه‌ای است که ضمن برخورداری از جذابیت، به‌موقع وارد میدان می‌شود، حقیقت را بدون لکنت‌زبان بیان می‌کند و از سوژه‌های انقلابی قهرمان می‌سازد. سپاه و بسیج، در سال‌های اخیر، با فعال‌سازی رسانه‌های جبهه انقلاب و تربیت نیروهای رسانه‌ای متعهد، به دنبال شکل دادن به این الگوی نوین هستند.

نبرد ترکیبی؛ الگوی دفاع چندلایه ایران

تعریف نبرد ترکیبی: تهدیدی پیچیده و چند ساحتی

نبرد ترکیبی، گونه‌ای از جنگ مدرن است که دشمن در آن از مجموعه‌ای از ابزارهای نظامی، اقتصادی، سایبری، روانی، دیپلماتیک و اجتماعی به‌صورت هم‌زمان و هماهنگ برای ضربه‌زدن به یک کشور استفاده می‌کند. این نوع جنگ، برخلاف نبردهای کلاسیک، هدفی فراتر از اشغال فیزیکی دارد؛ هدف اصلی آن، فروپاشی تدریجی اراده ملی، ساختار حاکمیت و انسجام اجتماعی است. جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین اهداف جنگ ترکیبی، با طراحی یک «الگوی دفاع چندلایه» توانسته این تهدید پیچیده را به فرصتی برای تقویت اقتدار تبدیل کند.

مراحل و ابزارهای جنگ ترکیبی علیه ایران

در دهه‌های اخیر، دشمن از ابزارهای متنوعی برای ضربه‌زدن به ایران بهره گرفته است:

• **تحریم‌های اقتصادی فلج‌کننده**، باهدف ایجاد نارضایتی عمومی

• **نفوذ رسانه‌ای و جنگ روایت‌ها**، برای تخریب اعتماد مردم

• **اغتشاشات هدایت‌شده**، به‌عنوان ابزار میدانی برای ایجاد بی‌ثباتی

• **عملیات تروریستی و خرابکاری اطلاعاتی**، برای ناامن‌سازی

• **فشار دیپلماتیک و انزوای بین‌المللی**، برای تضعیف جایگاه منطقه‌ای ایران

این حملات، نه به‌صورت مجزا، بلکه در یک ترکیب پیچیده و هم‌افزا اجرا شده‌اند؛ گاه بافاصله و گاه به‌صورت هم‌زمان. به همین دلیل، پاسخ به آن نیز نمی‌تواند تک‌بعدی و سنتی باشد.

مدل دفاع چندلایه جمهوری اسلامی

در پاسخ به این تهدید، جمهوری اسلامی ایران الگوی دفاعی خاصی را طراحی و پیاده‌سازی کرده که مبتنی بر سه اصل راهبردی است:

۱. **عمق‌بخشی به قدرت بازدارنده**: از توسعه

موشک‌های نقطه‌زن تا توانمندسازی نیروی قدس

۲. **پدافند غیرعامل و جنگ نرم**: ایجاد آمادگی در

حوزه‌های سایبری، رسانه‌ای، روانی و فرهنگی

۳. **مردم پایه بودن دفاع**: مشارکت گسترده بسیج، مساجد، نخبگان و گروه‌های جهادی در صحنه دفاع نرم و سخت

این ساختار چندلایه، اجازه داده است تا نظام اسلامی نه تنها واکنش‌پذیر نباشد، بلکه در بسیاری موارد ابتکار عمل را در اختیار بگیرد و تهدید را به فرصت تبدیل کند.

تجربه‌های عینی از مقابله با جنگ ترکیبی

از فتنه ۸۸ تا نبرد ۱۴۰۱، از تحریم‌های نفتی تا ترور دانشمندان هسته‌ای، همگی نمونه‌هایی از پروژه‌های ترکیبی دشمن هستند که با درایت رهبری، آمادگی ساختارهای دفاعی و مشارکت مردم، یا ناکام مانده‌اند یا اثرگذاری آن‌ها به حداقل رسیده است. به‌ویژه در نبردهای اخیر، هم‌افزایی بین سازمان‌های اطلاعاتی، رسانه‌های انقلابی، نهادهای امنیتی، و اقشار مردمی نقش حیاتی در شکست پازل دشمن داشته است.

دفاع ترکیبی، راهبرد آینده‌نگر انقلاب

جمهوری اسلامی، به‌جای واکنش منفعلانه، اکنون در حال تثبیت یک مدل دفاعی آینده‌نگر و بومی است. این مدل، در حال تبدیل شدن به الگویی برای دیگر ملت‌های مستقل است. «دفاع ترکیبی» نه تنها ابزاری برای بقا، بلکه راهبردی برای تثبیت اقتدار در جهان پرتلاطم امروز است. آنچه پیش‌نیاز این راهبرد است، استمرار جهاد تبیین، آمادگی همه‌جانبه، و اعتماد به ظرفیت‌های داخلی در همه سطوح است.

منبع: مجله راهبرد دفاعی، ستاد کل نیروهای مسلح

جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین اهداف جنگ ترکیبی، با طراحی یک «الگوی دفاع چندلایه» توانسته این تهدید پیچیده را به فرصتی برای تقویت اقتدار تبدیل کند.

نخبگان، علم و فناوری در خدمت اقتدار نظامی

جنگ آینده، میدان دانش و فناوری است

در دنیای امروز، مرزهای نبرد از خاکریزها عبور کرده و به لایه‌های فناورانه و دانشی رسیده‌اند. دیگر اقتدار نظامی، صرفاً به انباشت تسلیحات وابسته نیست، بلکه به میزان توانمندی علمی و سرعت نوآوری دفاعی وابسته است. جمهوری اسلامی ایران با درک این واقعیت راهبردی، در یک دهه گذشته تمرکز ویژه‌ای بر بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان و شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه دفاع و امنیت داشته و امروز ثمرات این نگاه هوشمندانه، در قالب دستاوردهای پیچیده نظامی نمود یافته است.

نخبگان؛ سرمایه انسانی اقتدار ملی

جمهوری اسلامی ایران با برخورداری از نسل جوان، پرانگیزه و تحصیل کرده، یکی از غنی‌ترین منابع انسانی منطقه را در اختیار دارد. سیاست‌های بنیاد نخبگان نیروهای مسلح، دانشگاه‌های نظامی و مراکز علمی وابسته به سپاه و ارتش، همگی در مسیر شناسایی، جذب، نگهداشت و بالفعل‌سازی توان نخبگانی در حوزه دفاعی متمرکز شده‌اند. برنامه‌هایی همچون بورسیه‌های دفاعی، پروژه‌های پژوهشی مشترک و هدایت پایان‌نامه‌ها به سمت مسائل امنیت ملی، مصداق‌هایی از این رویکردند.

جهاد خودکفایی؛ تولد فناوری از بطن تحریم

در اوج فشارهای تحریمی، زمانی که واردات اقلام حساس نظامی ناممکن شده بود، اتکای به توان داخلی به یک الزام تبدیل شد. مراکز جهاد خودکفایی نیروهای مسلح باتکیه بر دانش بومی، توانستند سامانه‌هایی چون موشک‌های نقطه‌زن، پهپادهای هوشمند، جنگ‌افزارهای الکترونیک و سامانه‌های پدافندی را به مرحله تولید انبوه برسانند. این دستاوردها بدون حضور نخبگان، اساتید دانشگاه و مهندسان جوان ممکن نبود.

نقش شرکت‌های دانش‌بنیان و دانشگاه‌ها

در سال‌های اخیر، بیش از ۳۰۰ شرکت دانش‌بنیان با وزارت دفاع و سازمان‌های تابعه همکاری رسمی داشته‌اند. این شرکت‌ها با ساخت

تجهیزات دقیق، سامانه‌های رمزنگاری، نرم‌افزارهای اطلاعاتی و قطعات پیشرفته، خلأ تحریم را پر کرده‌اند. همچنین دانشگاه‌های صنعتی شریف، امیرکبیر، مالک‌اشتر، امام حسین (ع) و دانشگاه دفاع ملی، تبدیل به قطب‌های پژوهشی در حوزه علوم نظامی نوین شده‌اند.

آینده‌نگری و فناوری‌های نوظهور

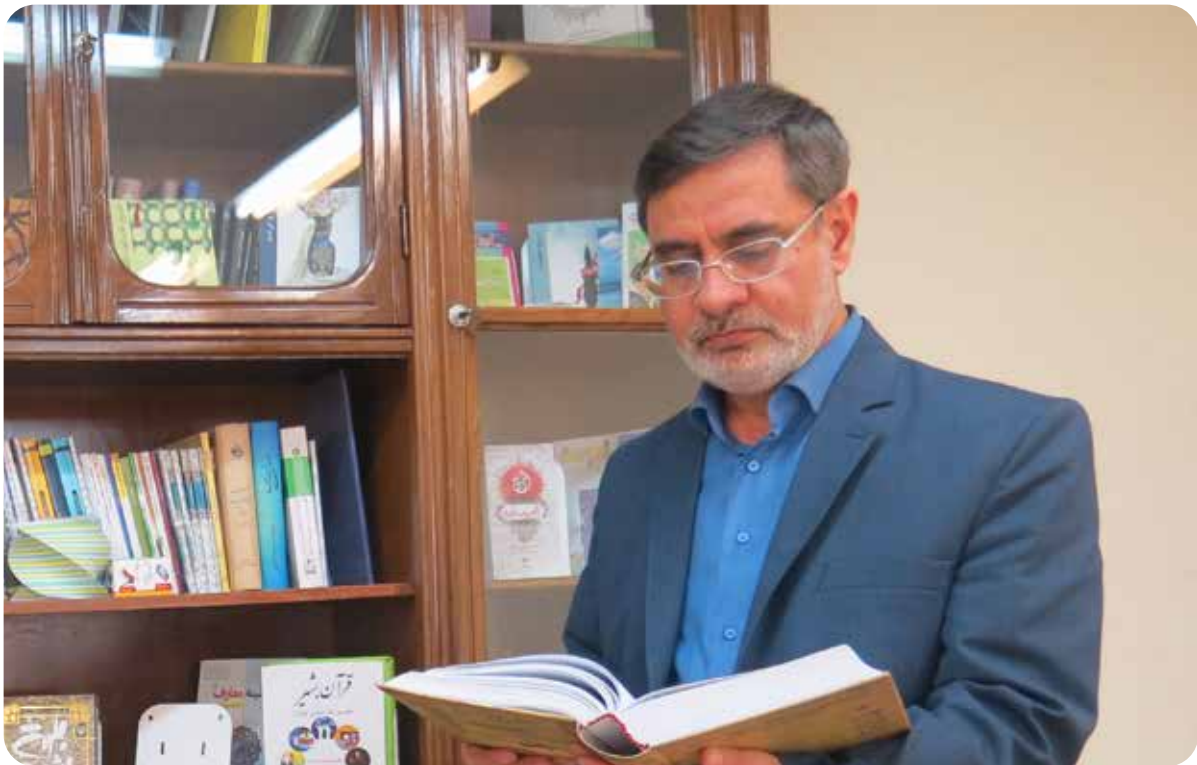
عرصه‌هایی چون هوش مصنوعی، جنگ الکترونیک، رباتیک رزمی، زیست‌فناوری دفاعی و نانوتکنولوژی نظامی، اکنون به‌عنوان پیشران‌های جنگ آینده شناخته می‌شوند. جمهوری اسلامی ایران با سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها و تربیت نیروهای تخصصی، گام بلندی در آینده‌سازی دفاعی برداشته است. نمونه‌هایی از این پیشرفت، در سامانه‌های پدافند لایه‌لایه، پهپادهای انتحاری هوشمند و شبیه‌سازی رزمی پیشرفته قابل مشاهده است.

اقتدار علمی، قدرتی بلندمدت و ماندگار

قدرت نظامی که بر پایه دانش بنا شود، نه تنها بازدارندگی بالایی دارد، بلکه قابل ارتقا، انطباق‌پذیر و پایدار نیز خواهد بود. نخبگان، موتور محرک این اقتدار هستند و اگر نظام اسلامی بتواند زمینه رشد، امنیت شغلی و انگیزه‌مندی این قشر را حفظ کند، هیچ تحریمی نمی‌تواند سد راه پیشرفت دفاعی کشور شود. علم، همان شمشیر برنده انقلاب در جنگ آینده است.

منبع: دکتر سعیدرضا عاملی؛ معاونت علمی، دانشگاه دفاع ملی، بنیاد نخبگان نیروهای مسلح

عرصه‌هایی چون هوش مصنوعی، جنگ الکترونیک، رباتیک رزمی، زیست‌فناوری دفاعی و نانوتکنولوژی نظامی، اکنون به‌عنوان پیشران‌های جنگ آینده شناخته می‌شوند. جمهوری اسلامی ایران با سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها و تربیت نیروهای تخصصی، گام بلندی در آینده‌سازی دفاعی برداشته است.

از نوجوانی انقلابی تا خدمت در سنگر فرهنگ و جهاد مصاحبه با سرهنگ پاسدار بازنشسته ایرج فرامرزی

کشور مثل قصر شیرین و سومار فعالیت داشتم. سپس در قرارگاه نجف اشرف به حوزه آموزش و عقیدتی سیاسی وارد شدم. در طول ۴۰ سال خدمتم، مسئولیت‌هایی متعدد نظامی، مدیریتی، آموزشی را تجربه کردم.

پرسش: شما هم در حوزه نظامی فعال بودید، هم در حوزه فرهنگی. از این ترکیب بگویید.

پاسخ: بله، خدمت در سپاه فقط نظامی‌گری نبود. بخش بزرگی از فعالیت من در حوزه فعالیت‌های فرهنگی، پژوهشی، انتشاراتی، آموزش، تبلیغات گذشت. سردیری مجلات، تألیف و کتاب‌هایی در حوزه دفاع مقدس و فرهنگی، انجام امور علمی و پژوهشی، تدریس معارف اسلامی، روشنگری در مسیر انقلاب در نقش هادی سیاسی ویژه کشوری؛ و مدیریت مرکز چاپ و انتشار سپاه از جمله مأموریت‌هایی بودند که به نشر ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس کمک کردند.

پرسش: راجع به فعالیت‌های رزمی خود در سپاه برای ما صحبت کنید

پاسخ: پس از عضویت رسمی در سپاه، مأموریت‌ها با رویکرد تخصصی‌تری دنبال شد. اولین اعزام در این مرحله، به منطقه قصر شیرین بود که طی آن به انجام وظایف اطلاعاتی و عملیاتی پرداخته شد.

پرسش: بفرمایید متولد چه سالی و از کجا هستید و از چه زمانی وارد جریان انقلاب شدید؟

پاسخ: من متولد اسفند ۱۳۴۵ در روستای سیمین شهرستان بهار همدان هستم. از ۱۳ سالگی، همراه با دوستانم در راهپیمایی‌ها و تظاهرات مردمی شرکت می‌کردم. ندای امام خمینی (ره) در دل و جان نسل ما شور و تعهدی به وجود آورد که مسیر زندگی‌مان را رقم زد. با همکاری دوستان، مردم را برای شرکت در حرکت‌های انقلابی بسیج می‌کردیم.

پرسش: چه زمانی به بسیج و جبهه‌های جنگ پیوستید؟

پاسخ: بلافاصله بعد از فرمان امام برای تشکیل بسیج، به این نهاد مردمی پیوستیم. مدتی بعد تلاش زیادی کردم تا با وجود سن پایین به جبهه اعزام شوم. در ابتدا برگشت خوردیم، اما بالاخره موفق شدیم به سرپل ذهاب و قصر شیرین و سپس سومار اعزام شویم. آنجا فضای جبهه، ایشار، و صمیمیت رزمندگان تأثیر عمیقی بر من گذاشت.

پرسش: چه زمانی به عضویت رسمی سپاه درآمدید و چه مسئولیت‌هایی بر عهده گرفتید؟

پاسخ: بعد از مدتی حضور داوطلبانه در دفاع مقدس، به عضویت رسمی سپاه درآمدم. ابتدا در عملیات‌های اطلاعاتی در مناطق غرب

داشتم

تألیف و انتشار کتاب در حوزه فرهنگ دفاع مقدس و انقلاب اسلامی، خاطرات و مستندات رزمندگان، رمان‌های دفاع مقدس بخشی از عملکرد من در این مسیر مقدس بود. همچنین تحقیقات و پژوهش‌های متعددی در حوزه فرهنگی اجتماعی انجام شد که مورد استفاده فرماندهان و مسئولان قرار گرفت.

پرسش: آیا در این مسیر، تصمیمی گرفته‌اید که بعدها آن را نقطه عطف بدانید؟

پاسخ: بله. روزی تصور می‌کردم برای موفقیت باید همه کارها را خودم کنترل کنم. اما زمانی رسید که لازم دیدم به دیگران مسئولیت بیشتری بسپارم. نتیجه‌اش فوق‌العاده بود و فهمیدم اعتماد به گروه، هم کارآمدتر است و هم باعث رشد افراد می‌شود.

پرسش: ارتباطان با فرماندهان و نیروهای زیردست چگونه بود؟

پاسخ: همیشه تلاش کردم با صداقت با فرماندهان صحبت کنم و به تجربیاتشان احترام بگذارم. با نیروهای زیرمجموعه هم اصل را بر همدلی و اعتماد گذاشتم. یک فرمانده واقعی باید راهنما، تکیه‌گاه و الگو باشد، نه فقط صادرکننده دستور.

پرسش: در دوران خدمتتان، چه کسی یا کسانی برایتان الگو بودند؟ چرا؟

پاسخ: در طول دوران خدمت، افراد زیادی بودند که برای من الگو محسوب می‌شدند، اما برخی بیش از دیگران تأثیر عمیقی گذاشتند. یکی از بزرگ‌ترین الگوهای من فرمانده‌ای بود که در عین قاطعیت، انسانی‌ترین برخورد را داشت. او هیچ‌گاه فقط به قوانین خشک اکتفا نمی‌کرد؛ بلکه همیشه تلاش می‌کرد شرایط نیروهایش را درک کند. سخت‌گیر بود، اما عادلانه.

هفت سال حضور مستمر در جبهه‌های نبرد، فرصتی بود که بخش عمده آن در قرارگاه نجف، لشکر ۴ بعثت و مناطق غرب کشور سپری شد، در حالی که بخش‌هایی نیز در جنوب کشور، آبادان، خرمشهر و دیگر مناطق عملیاتی به انجام مأموریت گذشت.

عملیات‌های نظامی:

طی این سال‌ها، در عملیات‌های مهم و تأثیرگذاری شرکت شد که هر یک نقشی حیاتی در صحنه دفاع مقدس ایفا می‌کردند. عملیات میمک از جمله مأموریت‌هایی بود که در آن تلاش برای بازپس‌گیری مناطق استراتژیک انجام گرفت. عملیات کربلای ۱ و آزادسازی مهران، نقطه‌ای تعیین‌کننده در مقابله با دشمن به شمار می‌رفت.

در عملیات والفجر ۸ و آزادسازی فاو، رشادت و هماهنگی نیروها به اوج خود رسید؛ جبهه‌ای که با فداکاری و صف‌نابذیر رزمندگان، پیروزی بزرگی را رقم زد.

پرسش: راجع به فعالیت‌های فرهنگی خود در سپاه برای ما صحبت کنید

در موضوعات مختلف فرهنگی اشتغال داشتم از آموزش و تدریس تا فعالیت‌های انتشاراتی و انجام تحقیقات، پژوهش؛ همواره تلاشم ارتقای آگاهی و بصیرت پاسداران بود.

مسیر تدریس و فعالیت‌های آموزشی، از سال‌های نخست حضور در بسیج با آموزش روخوانی قرآن در سنین پایین، آغاز شد، به تدریج، این فعالیت‌ها گسترش یافت و مباحث عقیدتی، اخلاقی، و سیاسی در سپاه شامل ستاد قرارگاه نجف اشرف، لشکر ۴ بعثت، پادگان کربلا، پادگان شهدا، مراکز آموزشی تداوم پایگاه‌های بسیج، مدارس، و مساجد سایر رده‌های تابعه سپاه در کرمانشاه، اهواز و تهران گسترش یافت.

هدایت سیاسی و تبیین و روشنگری، از همان سال‌های نخست انقلاب، به صورت خودجوش و بسیجی‌وار آغاز شد و سپس تحت مدیریت معاونت سیاسی سپاه در قالب سخنرانی‌های روشنگرانه در مراکز بسیج، رده‌های سپاه، و مساجد ادامه یافت. هدف اصلی این سخنرانی‌ها، تقویت بصیرت نیروها، جلوگیری از فریب جریانات انحرافی، و افزایش آگاهی درباره تهدیدات داخلی و خارجی بود. در حوزه انتشاراتی نیز از تألیف و تدوین متون فرهنگی اجتماعی گرفته تا سردبیری و انتشار مجلات و نشریات در سطح سپاه فعالیت

(حکمت ۴۷۴)

هم اجر جهادگر شهید

ما المجاهد الشهيد في سبيل الله بأعظم أجرا ممن قدر فعفّ؛ لكاد العفيف أن يكون ملكا من الملائكة؛ کسی که در راه خدا جهاد کند و شهید شود، اجرش بزرگتر از کسی نیست که بتواند گناه کند و عفت ورزد، انسان پاکدامن نزدیک است که فرشته ای از فرشتگان خدا شود. (خطبه ۲۷)

مایه اعتلای اسلام

... الجهاد في سبيله، فإنه ذروة الاسلام؛ جهاد در راه حق مایه اعتلای اسلام است. (خطبه‌ها ۱۱۰)

شعری از فرهنگیار پاسدار برادر مهدی خوشحالی از نیروی دریایی سپاه

خنده با دشمن، عبوس با همکیشان -
خنده گاهی میبرد مانند شمشیر است
گاه گاهی خنده‌ها مانند زنجیر است
خنده بر دندان و بر چنگال تیز گرگ
بر گلوی گوسفندی، شعبه تیر است
خنده گاهی بی صدا، گه با صدای بمب
خنده گاهی آشکارا بانگ تزویر است
خنده گاهی در پس یک جنگ پنهانی
گاه گاهی خنده در او هام تدبیر است
خنده گاهی دفتری از واژه تسلیم
بر نگاه دشمنان امضا و تقریر است
خنده گاهی زوزه گفتار بد پندار
در میان بیشه، از گم گشتن شیر است
خنده گاهی فتنه است و فتنه خنده
چاره‌اش آگاهی از طوفان تغییر است
خنده دارد صدهزاران معنی مبهم
خنده گاهی تالی دوران تحقیر است

جهاد در نهج البلاغه

دری از درهای بهشت

ان الجهاد بابٌ من أبواب الجنة، فتحه الله لخاصة أوليائه، و هو لباس التقوى، و درعُ الله الحصينة، و جُنته الوثيقة؛ بهراستی جهاد دری از درهای بهشت است، که خداوند به روی دوستان مخصوص خود گشوده است، و جهاد، لباس تقوا، زره محکم و سپر مطمئن خداست. (حکمت ۱۳۶)

عزت اسلام

فرض الله... الجهاد عزّاً للاسلام؛ خداوند جهاد را برای عزت بخشیدن به اسلام واجب فرمود. (نامه ۱۷)

جایگاه شهید راه حق

... و أما قولك أن الحرب قد أكلت العرب الا حشاشات أنفس بقيت، ألا و من أكله الحق فإلى الجنة، و من أكله الباطل فإلى النار؛ در قسمتی از نامه جوابیه خود به معاویه می‌فرماید: اما این که گفته‌ای جنگ عرب را در کام خود فروبرده و جز نیمه‌جانی از او باقی نگذاشته است. بدان که هر کسی در راه حق فروخورده شود، رهسپار بهشت گردد و هر که در راه باطل از بین رود راهی دوزخ گردد.

هفته دولت

هفته دولت یادآور یک دولت مکتبی و مردمی و سالروز شهادت شهید رجایی و باهنر است.
هفته دولت بر ملت شریف ایران مبارک باد.

لِلّٰهِ اَوَّلَهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ
أَيُّهَا الصَّادِقُ يَا بْنَ رَسُولِ

عَلَيْهِ السَّلَامُ

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ

محمد صادق